

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

SPIRITUL PĂCII

Una dintre manifestările economice românești de prestigiu — devenită deja tradițională — o reprezintă Târgul Internațional București. Aflat la cea de a IX-a sa ediție în această toamnă și inaugurat de președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în prezența a numeroși participanți interni și externi, TIB '83 se constituie nu numai într-un eveniment al toamnei, cu semnificații înalte asupra scopului însuși al muncii și creației, asupra întăririi potențialului economic românesc și a acordării sale la cerințele progresului mondial ci, în actualul context internațional, se definește și ca o prodigioasă manifestare a spiritului păcii, a tot ce înseamnă condiția și rațiunea acesteia. În întreaga țară, de altfel, continuă să se desfășoare adunări și mitinguri ale oamenilor muncii pentru dezarmarea și pace, pentru oprirea amplasării noilor rachete nucleare în Europa și acest fapt intră cum nu se poate mai firesc în rezonanță cu evenimentul care definește capul de afiș al toamnei românești, această elegantă expresie a forței și dinamismului economiei naționale angajată pe calea modernizării complexe și a progresului tehnice înaintat. Însăși deza aceasta manifestări — comerț-cooperare-dezvoltare — spune mult pentru destinul păcii și ilustrează convingător cetățeanii României de a extinde continuu relațiile sale economice, de a întări legăturile de prietenie cu toate țările lumii, în interesul conlucrării și înțelegerii internaționale.

Așa după cum se știe, la originea acestei manifestări stă inițiativa secretariatului general al partidului și, în direcție relație cu aceasta, avem întreaga importanță a vibrantei sale îndemnuri și apeluri care au inspirat și inspiră inima și conștiința națiunii în rostirea sa fermă pentru înfăptuirea și respectarea idealurilor păcii, pentru oprirea cursului periculos al inarmării și al autodistrugerii unității. Se cuprind în ele însăși ideile de libertate și independență precum și realitatea acestora, forța pe care o dau pe calea propășirii și prosperității. România este o vie

oglină a lor și un argument cit se poate de elocvent. Ca o singură familie, sub un același acoperământ, țara își proiectează la dimensiunea clipii prezente imaginile propriului său viitor. Și încă mai exact, într-o legătură pe care toamna o face și mai sugestivă: se culeg roadele de ne cimp, din livezi și din podgorii, se munceste și se creează în întreaga economie, cuvântul de ordine este înfăptuirea exemplară a programelor adoptate de Congresul al XII-lea și Conferința Națională ale partidului, deza este cea a unei noi calități a muncii și vieții în toate domeniile de activitate și, în același timp, se manifestă pentru pace, pentru acest drept sacru la viață al tuturor țărilor și popoarelor. Nu este acesta însăși sensul major al unei existențe ridicate la rang de rațiune și principiu universal? Să alături adică ideal de pace roadele pe care aceasta le produce, să pui în lumina ideilor de om și umanitate rezultatul concret al unei păci viabile, să te manifesti nu cu rachete și nici cu amenințarea de a instala încă altele cu totul altceva, cu aceste frumuseți ale toamnei, de pildă, cu tot ceea ce progresul și civilizația au produs și produc pentru îmbunătățirea și slujirea condiției de om. Spiritul păcii și eulorile acestei toamne au astfel ceva din intensitatea și temeinicia propriilor noastre gânduri și speranțe.

Sub asemenea auspicii a avut loc, după cum se știe, întâlnirea româno-bulgară la nivel înalt, moment nou, deosebit în cronica tradiționalelor legături între cele două țări și popoare vecine și prietene. Este și acesta încă un semn al rodniciei contactelor și înțelegerii internaționale care așază noi temeuri păcii și condiției acesteia. Am obținut rezultate bune în dezvoltarea colaborării în toate domeniile de activitate, și, prin colaborarea noastră, am servit interesele ambelor popoare, cit și interesele socialismului, colaborării și păcii, spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu. Și iată confirmarea întocmai ca într-un dialog sincer și fructuos: înfăptuirea noastră tradițională care au o mare importanță, sublinia tovarășul Todor Jivkov, au intrat, cum se spune, în istorie, pentru că ele au întărit prietenia și au impulsionat întotdeauna colaborarea între țările noastre. O ilustrare elegantă a acestor adevăruri o reprezintă înminarea tovarășului Nicolae Ceaușescu a medaliilor jubiliare „Gheorghe Dimitrov”. Semnificația unor atari momente trece dincolo de cadru cotidian și îmbracă expresia însăși a spiritului păcii, al prieteniei și înțelegerii.

Lucaefărul

IN ACEST NUMĂR: ● Poeme de ● Virgil Teodorescu ● și Grigore Arbore ● Proză de ● Dorin Măran ● ● O plimbare la Snagov ● ● Numele poetului ● de Cezar Ivănescu ● Repere ● de Aurel Dragoș Munteanu ● Revista străină.

REFLEX

Planeta albastră

Planeta albastră, așa cum se vede din cosmos pământului, poate străluci mingișită de razele tuturor oamenilor săi. Pentru că întâ, astfel paradoxul cumplit, boala imensă a acestui sfârșit de mileniu, veacul care se uită parca prin fântina de fum și agonizează în desert; un om nu-și mai pune problema că trăiește doar o singură viață, ci se întreabă, a ajuns să se întrebe de câte ori poate fi el omul. Ca și când asta l-ar mai putea liniși cu ceva iar speranța sa ar fi tot același lucru cu evidența atât de cumplită și îndiferentă în exactitatea ei. Căci e calculat — știința cel puțin are mari merite în această privință — e calculat de câte ori poate muri el nu într-o durată medie a existenței ci aproape în fiecare zi și în fiecare noapte, clipă de clipă, mereu. Pe continentul european, de pildă, datorită atitor stocuri de încălzire nucleare, fiecare dintre noi

putem muri în proporții astronomice și fiecare în parte de peste o sută de mii de ori. Calculatoarele nu mint, fisa existenței europene a fost introdusă demult în circuitul lor și rezultatul pe care ni-l dau acum — vedeți în ce sens și ce proporții a lăsat — nu vine spunând nimic despre frumusețea și civilizația lumii, nu ne spune nimic despre iubire, despre speranță și dragoste, nu ne spune nimic despre copii, despre pime și sâmbet, ci doar despre moarte. Fiindcă realitatea posibilă aceasta e, continentul care a dat atât de mult civilizației și progresului lumii, acest continent care e unic în mișcarea sa de idei și concepții și care a înflăcărat omenirea însăși ideea de umanitate și a fost leagănul culturii și artei ca și al revoluțiilor, ei bine, acest continent a devenit și o placă turnantă a

A.I. Zăinescu

Continuare în pag. a 2-a



UNIAREA-DEZIDERAT DE VEACURI AL POPORULUI ROMAN

Premise ale unității românești

UNIAREA ÎNAINTE DE MIHAI VITEAZUL

pentru istoria ideilor politice de la noi va rămâne mereu un dat fundamental că însuși actul întemeierii statelor medievale stă pus sub semnul celor două țări și popoare vecine și prietene. Este și acesta încă un semn al rodniciei contactelor și înțelegerii internaționale care așază noi temeuri păcii și condiției acesteia. Am obținut rezultate bune în dezvoltarea colaborării în toate domeniile de activitate, și, prin colaborarea noastră, am servit interesele ambelor popoare, cit și interesele socialismului, colaborării și păcii, spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu. Și iată confirmarea întocmai ca într-un dialog sincer și fructuos: înfăptuirea noastră tradițională care au o mare importanță, sublinia tovarășul Todor Jivkov, au intrat, cum se spune, în istorie, pentru că ele au întărit prietenia și au impulsionat întotdeauna colaborarea între țările noastre. O ilustrare elegantă a acestor adevăruri o reprezintă înminarea tovarășului Nicolae Ceaușescu a medaliilor jubiliare „Gheorghe Dimitrov”. Semnificația unor atari momente trece dincolo de cadru cotidian și îmbracă expresia însăși a spiritului păcii, al prieteniei și înțelegerii.

REMEMORĂRI

Secretul Doamnei de zăpădă (XIV)

văzusem luind-o pe alea ce urcă către schitul lui Trifon dar acest lucru nu dovedea nimic. Mi se părea exclus să se fi încumetat în toată noaptea la un drum lung și periculos. Și apoi, ce motive ar fi avut?

Singurul lucru care mă neliniștea era amintirea disperării ei moarte, agitația interioară, refuzul de a-mi comunica ceva probabil extrem de important din momentul ce-mi ceruse o întrevvedere atât de urgentă și la o oră atât de țirzie.

Blestemul în gînd clipa în care, cuprins de o nelinișțată lașitate, urcăsese spre camera picturii vrînd să-l consult, sau mai bine zis, să mă sfătuiască cu el în legătură cu situația insolită. Poate că dacă nu faceam acel gest, altfel inutil, aș fi știut acum ce anume vroia să-mi spună.

Poate aș fi știut și unde se afla. În definitiv ce vroia să-mi comunice? Un secret? O rugămintă intimă? O destăinuire? Un ajutor?

Eram incapabil să fac vreo legătură între refuzul de a-mi destăinui motivul, sau motivele vizitei și dispariția ei neașteptată. Fiindcă, evident, de o dispariție era vorba.

Am profitat de supozitiile și discuțiile celor aflați în salon, cuprinsi brusc de spuzății detectiviste și am urcat la etaj, hotărît să văd cum arată camera Doamnei de zăpădă.

Bănuiam că administratorul, dintr-o precauție elementară, nu încuise camera nici nu intrase dincolo de prag.

Coridorul lung și întunecos era pustiu. Femele de serviciu sporovăiau la etajul superior.

Ajunșind în fața camerei, am ezitat o clipă înainte de a apăsa pe clanșă. Dacă, între timp, ocupanța oăzii se întorsese? Cum aș fi putut explica apariția mea neanunțată?

Mircea Micu

Continuare în pag. a 7-a

Măreția unui neam frumos

Ca să pătrunzi în graiul copacului și florii
Să-ți treacă mai întii prin singe
Pleoapele subțiri și pure-ale ninsorii
Și-n inimă toată simțirea neamului o strînge

Să nu te-nțunezi dacă un nor te prinde
În zborul vast spre nimbul unui vis
Patria ta nădădindu-ți că te vinde
Dacă spre o lumină fereastra i-ai deschis

Patria mea e un meleg de-o rară frumusețe
Doinele-i cîntec pe ighiabuile norilor în stele
Luceafărul de seară-n pervaz îmi dă binețe
Carpații-n cer înalți diamantine schele

Vara pe plai cîntec turmele ca niște corbii
de ninsoare
Și sus pe vîrfuri survolind genuni
Minunea Transfăgărășanului o floare
de inteligență și sudoare
Născută din lucrarea unor oameni buni

Ținutul transitan sub mîngîșeri solare
Cu Tebea și-Apuseni cu perle din nord
Relieue sfînte nouă prin vreme felinare
Cimpia Turzii-nșingier fiord

Îmi pare că prin ierburi rostogolește-un cap
Al celui mai viteaz din vovezi și mare
Și dacă în țărîni cu miinile mai sap
Descopăr stea de singe în zbucium ca o mare

În orice parte-acolo cite-o baladă plînge
Și nu e-o brazdă-n care să nu găsim un os
Candelă sfîntă-n care se răsfrînge
Întreaga măreție a unui neam frumos

Ștefan Andreescu

Vasile Andronache

Continuare în pag. a 3-a

REPERE LITERARE — DECENIUL CINCI

Triumful talentului

atit de necesarele dezbateri asupra istoriei literaturii române contemporane nu pot exclude un lucid bilanț asupra uneia dintre cele mai complexe și mai contradictorii perioade ale acesteia: 1947—1953. Presupunind la un moment istoric dat existența unui potențial de talent la nivelul întregii societăți, un criteriu fundamental de apreciere a momentului respectiv îl reprezintă măsura concretizării acestui potențial în opere literare propriu-zise.

Contrar unor iluzii, e lesne de înțeles că în orice moment istoric va exista o diferență între talentul potențial și talentul împlinit, între talent și valorificarea lui. De la condiții social-politice (analafismul înseamnă din start nevalorificarea unui uriaș izvor de talente) pină la condiții strict literare (moda, de exemplu) numeroși factori acționează în direcția creării unei

asemenea discrepanțe. Evident, perioada 1947—1953 este una a maximei diferențe dintre potențialul de talent și talentul împlinit în opere literare finite. În întreg climat social-politic și cultural, analizat de noi în seriorul „Propuneri pentru o posibilă istorie a literaturii noastre contemporane” a împiedicat dezvoltarea unei literaturi pe măsura potențialului de talent creat prin maile mutații social-politice din perioada 1947—1953. În același timp, o cercetare lucidă a acestei perioade înlătură prejudecata unui vacuum pe care l-ar crea aceasta în istoria literaturii române. Cu toate dificultățile impuse de înțelegerea simplistă, dogmatică, a concepției revoluționare privind literatura și arta, perioada 1947—1953 se prezintă, clar și într-un bilanț extrem de sever, cu câteva împliniri majore ale potențialului de talent: „La scara 17” de Nina Cassian, „Întîlnirea din Pămin-

tur” de Marin Preda, „Bălcescu” de Camil Petrescu, „Desculți” de Zaharia Stancu, „Ana Roșculeț” de Marin Preda, „Desfășurarea” de Marin Preda, „Bietul Ioanide” de G. Călinescu. Citeva dintre aceste creații („Întîlnirea din Pămințuri”, „Desculți”, „Ana Roșculeț”, „Bietul Ioanide”), analizate de noi în rîndurile ce urmează, se remarcă printr-o trăsătură specifică. Îndeplinind prin anumite trăsături exigențele ideologice și estetice ale perioadei 1947—1953 (ceea ce a făcut posibilă apariția lor) ele îndeplinesc, în același timp, prin alte trăsături, nu numai condiția valorii estetice, dar și condiția modernității. Rod al talentului care a știut să se afirme clar și în condiții dificile, ele au o dublă existență: una pentru perioada 1947—1953, perioada unui realism tradițional, alta pentru literatura de azi, cea a unui realism modern, complex.

Ion Cristoiu

Continuare în pag. a 6-a

Amintire dacică

Cînd m-au luat de miini și de picioare
și m-au legănat de trei ori
deasupra orizontului
înainte de a mă azvîrli în trei sulite
am zis: iată cele trei glorii
ascuțite,
cele trei pămînturi cu virfuri de fier
cum îmi caută mijlocul.
Cînd m-au azvîrli
de sus de pe munte
doar vîietul timpului
sta să-mi spargă timpanele.
Mi-am zis:
eu mor dar trupul meu
va uni într-o singură teacă
aceste trei provincii.

George Alboiu

SENSUL ACTUALITAȚII

Profil de epocă

Ceea ce face ca literatura să fie cu adevărat problematică este necesitatea ca în ea să fie cuprinsă o contradicție reală. Sensibilitatea artistică a marilor creatori s-a aflat totdeauna într-o relație dialectică cu viața în mișcare, cu societatea în devenire, cu lumea înțeleasă ca o contradicție. Cine nu este în stare de acest lucru, cine nu înțelege confruntarea permanentă în care trăim, nu-și va fi de mare folos nici așteptarea, nici alina. Problema revoluției, a mișcării perpetue a gândirii ridicate de tovarășul Nicolae Ceaușescu în Cuvîntarea rostită la Consfătuirea de lucru de la Mangalia numește, în fapt, una din marile permanente ale istoriei civilizației. Se cuvine cu mare atenție să pătrundem pină la ultimul strat al conștiinței sociale, să supunăm analizei întreg organismul realității pentru a ne feri de exacerbarii. Nici una din partinirile atât de periculoase în literatură nu trebuie să încapă în actual cultural. Dezvoltarea socialismului în patria noastră ne oferă atea teme spre meditație, attea probleme dramatice și reale incit exagerările, de orice direcție, nu pot fi în fața unei atari situații decît evadări din real.

Societatea românească de astăzi edifică nu doar economice ci și moral. Conștient sau inconștient, prefăcările pe care le promovăm ne obligă la un nou fel de a trăi și simți, la structurarea unei noi spiritualități. Tărînul transformat în muncitor de înaltă calificare pe parcursul a numai două decenii, împingerea rapidă a satelor pe schemele de dezvoltare urbană, părăsirea marilor spații de existență în faavoarea concentrărilor de tip citadin, ieșirea din filozofia tipică țărănească pentru un fel de-a gândi pragmatic și eficient și cite alte asemenea transformări, sint de natură să solicite afectele noastre ridicînd probleme serioase de adaptare și ritm vital. Cînd un popor izbutește să-și desășoare pe deplin energiile sale specifice, universul se îmbogățește nespuse de mult: noua sensibilitate suscită obiceiuri și instituții noi, o nouă arhitectură și o nouă poezie, științe și aspirații noi, noi sentimente și o nouă „deprindere”. Din nefericire, diferite cauze externe pot împiedica unora de la traseectoria sa ideală această mișcare de organizare creatoare și rezultatele sint accidente de nedorît. Iată de ce literatura și arta trebuie să fie modele estetice dar și îndreptare concrete către un patriotism profund și real, alimentat de izvoare curate, un patriotism fără terarții, de lungă și largă perspectivă. A fi scriitor în România de azi înseamnă o promisiune foarte înaltă și care trebuie ținută permanent. A fi scriitor în țara de azi înseamnă să înțelegi și să iubești posibilitățile reale de dezvoltare ale țării noastre de azi, contradicția dialectică a mersului înainte, adevărul rostit astfel și scris astfel în pagini de poezie și proză încît literatura să fie și să rămîna întotdeauna pentru milioanele ei de cititori, o soluție optimistă de existență, un mod de a acredita Binele în paginile pe care le semnezi. O merită și o merităm toți și, înainte de toate, țara, în aceste clipe de toamnă strălucitoare cînd pămîntul ei, — pentru a cita oră în îndelungata noastră istorie — ne sprîjină. Pomii, spre cimpia grea de roade, ca să vedeți!

Viorel Varga

CAROLINA ILICA: «Tiranica visului»

atrăgător și inspirat, titlul acestui volum, Tiranica visului (Ed. C.R. 1983). Si nici poezia cuprinsă între copertile sale nu se dezamăgește. Intr-adevăr, poezia «virilă», practică și poetică, aspră, dură...

pe care nu mi le-am mai putut aduce aminte niciodată. (Dintr-un demul-vis). Desigur că această fină epuzare în a fi fericit, acest grațios și subtil privilegiu al sufletului este intim...

„carnea pură” cît, mai degrabă, o stare de expansiune visătoare a eului, un fel de spiritalitate și tandră cunoaștere a ființei, fizice și spirituale. Nu întotdeauna fructul și simbolurile florale...

POEZIE

DE RERUM NATURA...



Un naturist ferat să fie Ion V. Strătescu în noul său volum, Jurnalul de mare. Aparanta se menține îndosebi în prima treime a cărții; pe parcurs se va observa că poezia stăpînirei...

O VARĂ DE DOR

Cartea lui George Sovu, O vară de dor (Ed. Albatros 1983) în care autorul aduce aminte de copilăria sa în contextul actual al prozelor noastre, cu precădere a celor pentru și despre tineri...

prin care e nevoită să treacă și de a-și salva tatăl — ceea ce îl derutează pe Bogdan. Cei doi trec însă cu brio examenul de bacalaureat, reușesc la facultate; dar exact cînd Bogdan se duce să vadă listele...

SCULPTOR DE CUVINTE

Poet îndrăgostit de ritualul iubirii. Dumitru Udrea susține cu ferocitate rostul cuvintelor clare „peste limpezimea mitului”...

PROZA

Un liceu cu 40 de cadre didactice încapă pe mîna unui director despotice care, timp de 15-20 de ani, întocmește dosare calomnioase...

PLANETA ALBASTRĂ

este un drept sacru la viață al tuturor popoarelor, iar amenințarea păcii este o crimă la adresa umanității. Singura alternativă viabilă la război...

este un drept sacru la viață al tuturor popoarelor, iar amenințarea păcii este o crimă la adresa umanității. Singura alternativă viabilă la război...

DOSARIADA

matematici, om integrat, fără dosar dar cu o lungă fișă „psihopedagogică” pe care vrea cu tot dinadinsul să-l lase în locu său...

CRITICĂ

De la C. Dobrogeanu-Gherea, în ale cărui studii „principii după care critica literară este creație, invenție de un tip special, reconstituire...

BREVIAR

„POEMELE LUMINII”. Sub acest titlu, apropo de anul 1983, în cadrul concursului de literatură, organizat anul trecut la Băile Herculane...

libri, altele abstrădănd. Înăi inițiatorul distincției ceruse și câteva păreri despre „romanele de idei” contemporane, ceea ce unii dintre participanți se grăbesc să enumere. Dacă pentru C. Ciopraga...

CRITICĂ CRITICII

Si în noua sa culegere *) de eseuri și cronici dedicate unor critici, respectiv unor volume de critică, exegeza practică de Zaharia Sângeorzan...

CRITICĂ CRITICII

Si în noua sa culegere *) de eseuri și cronici dedicate unor critici, respectiv unor volume de critică, exegeza practică de Zaharia Sângeorzan...

salutul, Salcim fulgerat, Marelle epic, Elegia ciobanului care si-a pierdut oile, Balada lui Ion etc. In jurul ficăruia dintr-un astfel de poem se poate vedea „obiecte” cu funcționalitate mitologică...

DEZIDERAT DE VEACURI AL POPORULUI ROMÂN

Presa din Oltenia și Unirea Transilvaniei cu România

desăvârșirea procesului de unire a constituit o coordonată fundamentală și permanentă de-a lungul istoriei poporului nostru. Dezvoltarea economică și socială a României după cucerirea independenței de stat a permis afirmarea tot mai viguroasă a poporului român ca națiune de sine stătătoare. Forța de atracție a statului liber român a devenit mult mai mare pentru românii din provinciile istorice aflate sub stăpânirea străină. Acțiunile politice și manifestările național-culturale desfășurate pe ambele versante ale Carpaților dovedeau o conștiință națională dezvoltată a tuturor românilor, de a ajunge la unirea teritoriilor aflate sub stăpânire străină, cu România liberă.

În promovarea ideii de unire, presa din Oltenia, dând glas dorințelor unanime a locuitorilor acestor meleaguri, a reprezentat o prezență activă, ca o expresie a caracterului larg popular al luptei pentru realizarea acestui vis secolar. Astfel, revista „Cultura Românilor”, în primul său număr, exprimând dorința craiovenilor, menționează că „a-ți interesul vital al românului este idealul său, cer în mod imperios să înfăptuiască unirea tuturor românilor. Ceașul României a sunat. Acesta este primul cuvânt care-l pronunță revista „Cultura Românilor” a cărei menire este de a apare în niște clipe atât de înalțătoare”.

Exprimând aceleași sentimente, ziarul „Voinea” din Turnu Severin, susținea, în paginile sale, „Asigurarea progresului general al țării și realizarea tuturor aspirațiilor ei” și cerea medietăților de presă să „într-o măsură gînd și voinea să susținem că: tot pămîntul românesc trebuie să fie al românilor”.

Exprimînd aceleași sentimente, ziarul „Voinea” din Turnu Severin, susținea, în paginile sale, „Asigurarea progresului general al țării și realizarea tuturor aspirațiilor ei” și cerea medietăților de presă să „într-o măsură gînd și voinea să susținem că: tot pămîntul românesc trebuie să fie al românilor”.

Exprimînd aceleași sentimente, ziarul „Voinea” din Turnu Severin, susținea, în paginile sale, „Asigurarea progresului general al țării și realizarea tuturor aspirațiilor ei” și cerea medietăților de presă să „într-o măsură gînd și voinea să susținem că: tot pămîntul românesc trebuie să fie al românilor”.

Exprimînd aceleași sentimente, ziarul „Voinea” din Turnu Severin, susținea, în paginile sale, „Asigurarea progresului general al țării și realizarea tuturor aspirațiilor ei” și cerea medietăților de presă să „într-o măsură gînd și voinea să susținem că: tot pămîntul românesc trebuie să fie al românilor”.

Exprimînd aceleași sentimente, ziarul „Voinea” din Turnu Severin, susținea, în paginile sale, „Asigurarea progresului general al țării și realizarea tuturor aspirațiilor ei” și cerea medietăților de presă să „într-o măsură gînd și voinea să susținem că: tot pămîntul românesc trebuie să fie al românilor”.

Exprimînd aceleași sentimente, ziarul „Voinea” din Turnu Severin, susținea, în paginile sale, „Asigurarea progresului general al țării și realizarea tuturor aspirațiilor ei” și cerea medietăților de presă să „într-o măsură gînd și voinea să susținem că: tot pămîntul românesc trebuie să fie al românilor”.

Exprimînd aceleași sentimente, ziarul „Voinea” din Turnu Severin, susținea, în paginile sale, „Asigurarea progresului general al țării și realizarea tuturor aspirațiilor ei” și cerea medietăților de presă să „într-o măsură gînd și voinea să susținem că: tot pămîntul românesc trebuie să fie al românilor”.

Exprimînd aceleași sentimente, ziarul „Voinea” din Turnu Severin, susținea, în paginile sale, „Asigurarea progresului general al țării și realizarea tuturor aspirațiilor ei” și cerea medietăților de presă să „într-o măsură gînd și voinea să susținem că: tot pămîntul românesc trebuie să fie al românilor”.

Exprimînd aceleași sentimente, ziarul „Voinea” din Turnu Severin, susținea, în paginile sale, „Asigurarea progresului general al țării și realizarea tuturor aspirațiilor ei” și cerea medietăților de presă să „într-o măsură gînd și voinea să susținem că: tot pămîntul românesc trebuie să fie al românilor”.

Exprimînd aceleași sentimente, ziarul „Voinea” din Turnu Severin, susținea, în paginile sale, „Asigurarea progresului general al țării și realizarea tuturor aspirațiilor ei” și cerea medietăților de presă să „într-o măsură gînd și voinea să susținem că: tot pămîntul românesc trebuie să fie al românilor”.

Exprimînd aceleași sentimente, ziarul „Voinea” din Turnu Severin, susținea, în paginile sale, „Asigurarea progresului general al țării și realizarea tuturor aspirațiilor ei” și cerea medietăților de presă să „într-o măsură gînd și voinea să susținem că: tot pămîntul românesc trebuie să fie al românilor”.

Exprimînd aceleași sentimente, ziarul „Voinea” din Turnu Severin, susținea, în paginile sale, „Asigurarea progresului general al țării și realizarea tuturor aspirațiilor ei” și cerea medietăților de presă să „într-o măsură gînd și voinea să susținem că: tot pămîntul românesc trebuie să fie al românilor”.

„Să luăm aminte” arăta: „Înainte de orice, tot bunul român trebuie să lase la o parte preocupările sale personale, și, fiindcă trăim vremea faptelor, nu a vorbelor goale de pină ieri, să contribuim din tot sufletul la înfăptuirea României de mine”.

Pentru desăvârșirea unității naționale a luptat cu toată hotărârea și ziarul „Drapelul” care în articolul de fond „Încă un ziar la Craiova” își definea astfel scopul apariției: „El vine în numele unei epoci, servește o generație, urmărește lansarea unor adevăruri și apare în toată lupta pentru realizarea idealului național”, propunîndu-și „A crea forțele de care avem nevoie” și generația de luptători „în fața căreia se ridică imperios idealul național”. Ziarul cerea ca „Din fiecare suflet trebuie să pornească o simlă, din fiecare braț un act de eroism... La muncă deci, pină mai e vreme”. Precizînd rolul Craiovei în realizarea Unirii, ziarul „Drapelul” conchidea: „Craiova poate fi un minunat centru de răscoală, de pregătire și de orientare a energierilor noastre naționale. Sînt aici destul oameni de cultură care au datorită să pregătească acest oraș, pentru clipa cea mare. De aceea și apare ziarul de față, el e menit să realizeze o mobilizare morală a Craiovei în jurul idealului național”.

O altă revistă intitulată „Drum drept” apărea la Craiova sub conducerea savantului Nicolae Iorga, propunîndu-și să publice materiale care să pună „Bazele educației naționale”, iar în articolul de fond „La începutul unei lupte noi”, Nicolae Iorga cerea realizarea unei literaturi „îrînd din oameni, înfrăcămînt pentru oameni... literatură pină de viața unei națiuni, care arată în ea, mai ales în ea ce poate”.

Un rol dintre cele mai dinamice și mai fecunde în mobilizarea maselor și dezvoltarea conștiinței naționale l-a jucat Liga pentru unitatea culturală a românilor” înființată în 15 decembrie 1883, devenită în 1914, după declanșarea primului război mondial, „Liga pentru unitatea politică a românilor”.

La scurt timp, iau ființă Secțiunile ale Ligii și orașele, reședință de județ, ale Olteniei, cu organele lor de presă, sub denumirea de „Buletinul Ligii Culturale” prin care se milita pentru răspîndirea culturii naționale printre toți românii și de „întărirea legăturilor între frații răslețiți”, urmînd ca la momentul potrivit „să proclame necesitatea unității politice”.

În fapt, la 1 decembrie 1918, ca rezultat al voinței maselor largi populare, Unirea Transilvaniei cu România a fost primită cu entuziasm de către locuitorii Olteniei.

Ziarul craiovesc „Viața Nouă” declara cu acest prilej: „Trăim momente cele mai mari și mai înalțătoare din istorie...”, iar „Neamul Românesc... are nevoie în aceste clipe decisive de toată tăria, de toată credința și întepăciunea genului său pentru a-și reîntregi mădularul rîspite într-un tot sămănător și să reclame apoi locul de cinste ce i se cuvenit în sinul lumii celei noi...”. Vizînd și prefaceri de ordin economic și social, zvonul menționat arăta că „în granițele României celei Mari, noi vrem mai presus de toate o Românie Nouă, o viață nouă”.

La rîndul ei, revista „Tribuna” exprîmîndu-și entuziasmul față de realizarea marii Uniri arăta că „după izbînda atât de fericită, ne vedem iubii prieteni iarăși în casa noastră”, iar „Cuvîntul Olteniei” cerea ca odată „stăpînit pe voința noastră, să ne arătăm demni de libertatea cucerită”.

Bucuria a fost unanimă, zărele și revistele vremii exprîmînd hotărîrea poporului nostru de a face tot pentru consolidarea și apărarea statului și propășirea lui iar „Alarma Mehedintului” aprecia ziua de „1 decembrie” de o mărție covîrșitoare pentru toată suflarea românească”, zi în care „jugul milenar de robie și umilită sălbatică s-a rupt... Lanțurile ferecate ale sclaviei s-au desfacut și pe locul lor tricolorul nor galic și cicatriza rînilor ce au supurat atîtea veacuri”.

„Gazeta poporului din Gorj” își informa cititorii despre marea act înfăptuit la 1 decembrie în cuvintele: „Astăzi crainicul vremii, crainicul dreptății, sună cîntînd voios, din pisc în pisc, pe creștele înșoriate ale Carpaților, anunțînd popoarelor mari și mici ale lumii că s-a înfăptuit România mare, așa cum a cîntat-o mamele copiilor din leagăn, așa cum a sădit-o dascălii noștri în sufletul și stiința noastră, așa cum ni-au sopțit-o cu glasul tremurînd, de atîtea ori, bătrînii cei vîd azi împîrțit visul, o clipă înaintea de a muri, iar un alt ziar gorjan aprecia că poporul și-a împlinit datoria cu sfințenie pentru întregul neam și pentru întregirea pămîntului românesc pină unde calcă picior de român și pină unde s-aude graul românesc”.

Ziarul „Libertatea” a salutat cu venerație împlinirea idealului nostru Național... și pe toți care au contribuit la făurirea Idealului Sfințit, în timp ce „Democrația Vîlcei” își anunța cititorii că „pentru neamul nostru idealul nutrit de veacuri s-a realizat”.

În același timp, presa saluînd realizarea Unirii, a militat pentru consolidarea ei prin măsuri economice, sociale și culturale.

„E vremea cînd trebuie să ne intrăm în toată seriozitatea de muzica populară — menționă revista „Izvoarașul” — acum cînd lanțul Carpaților s-a zdrobit și... nu mai stau zid de despărțenie între frați” și „ni se impune adunarea cîntecelor pe regiuni, pe provincii, căci granițele fiind rupte trecerea lor e foarte repede”.

Inscriși ca un act fundamental în istoria poporului nostru „Unirea tuturor Românilor” a avut un singur scop: să se serbeze în viitor de-apurarea cit va trăi neamul Românesc”, conșema ziarul „Democrația Vîlcei”, iar revista „Dacia” spunea: „Se împlinesc vechi și fămule gînduri cu care generații întregi au trăit în suflet, se dărîmă granițe nedrepte, se ard hrisoave diplomatice, scîlțuite în cabinetele de lucru și se topește toată puterea brută la făcarea mistuitoare a unui principiu care nu mai putea să rămînă înăbușit. Ani și ani de-a rîndul s-a lucrat pentru bucuria zilelor de astăzi”, iar în articolul „Ardealul” aceeași revistă scria despre Ardeal că „e al nostru întreg, cucerit prin durere și iubire nesăvîrșită”.

Bucuria realizării dezideratului național — Unirea, a fost exprimată plastic și în poezia populară. „Destepații-vă Români” din care redăm versurile: „Mare ne-a fost bucuria / C-am ajuns sub România / Și vom trăi, Doamne sînte / Liberi — nu robi Ca-nainte / Noi, toți frații la o laltă / Viață mîndră, îmbrășugată”.



„Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba Iulia” — tablou de D. Stoica

Premise ale unității românești

Urmare din pag. 1

popolul făcea față unui lung și greu asediu din partea ostilor sultanului Baiazid II.

Luptele neînscrise, cu sorti schimbători, pentru apărarea liniei Dunării, care au caracterizat aproape întreg secolul al XV-lea, au dat fiind că la ele au participat locuitorii atât din Moldova și Tara Românească, cit și din Transilvania, ci au impus și necesitatea căutării unor formule de organizare proprii, care să înlăzbească cîștigurile și să le garanteze o apărare eficientă de invaziile otomane, indiferent de evoluțiile politice generale, pe plan european. Dacă un precursor al acestui proces de apropiere treptată poate fi considerat Iancu de Huneadoara, cele dintîi dovezi clare, provenind dinlăuntrul arcului carpatic, în legătură cu imperativul integrării politico-militare a spațiului carpat-danubian, le înțîmîm pe vremea lui Ștefan cel Mare. Pe atunci, politica ambițioasă și de lungă durată, orientată spre centrul Europei, a regelui Matias Corvin, s-a făcut în detrimentul măsurilor de apărare contra turcilor. Faptul a fost deplins de contemporani, mai ales în Transilvania, unde de pildă, cu prilejul invaziei otomane din 1474, care a atins Ardealul fără să înlăzbească o rezistență, cronicarul anonim de la curtea voievodului Bartolomeu Drăgîy putea afirma că Ungaria „parcă ar fi fost văcîră de principala saură”. Era firesc deci să se producă mutații de mentalitate și privirile să se îndrepte spre un alt centru po-

litic, cu adevărat dornic și capabil să coordoneze rezistența curtea domnească de la Suceava. Și nu în întîmplare, același cronicar anonim va descrie cu multă căldură marea biruință din 1475 a lui Ștefan cel Mare, lăudîndu-l că „s-a împotrivit turcilor în mijlocul țării sale” — o atitudine, asadar, absolut diferită de a regelui de la Buda I — și neîntînd să conșemeze cu mîndrie că la bătălie au participat și „scuții noștri”, adică și efectivele transilvănene. Mai elocvent pentru starea de spirit pe care încercăm să o surprîndem este o scrisoare din 1479 a cîmăuitorului Brașovului și Țării Bîrsel, în care îl solicită lui vodă Ștefan protecție. Apele începuse cu aceste cuvînte: „Parcă ai fost ales și trimis de Dumnezeu pentru cîrmuirea și apărarea Ardealului”. El îi asigură că nu sînt singurii care-l așteptau să se „apropie”, ci și muntenii — „suspinînd foarte” — vîd izbăvirea numai prin sabia lui. Iar la sfîrșit îl făgăduiau să-i comunice orice știri vor obține despre mișcările turcilor „ca unui domn prea îndurător al nostru”.

Cottura radicală înregistrată în situația internațională odată cu înfrîngerea Ungariei în bătălia de la Mohács (1526) a repus cu acuitate,

în spațiul carpat-danubian, problema coeziunii politico-militare locale. Cel ce a fost conștient de timpuriu de însemnătatea excepțională pe care o avea, în noile condiții, încheierea unui sistem politic stabil, a unei confederații, compuse din Moldova, Tara Românească și Transilvania, a fost Petru Rareș care, începînd din anul 1530, a reluat și amplificat politica părintelui său, Ștefan cel Mare, mai cu seamă în direcția Transilvaniei. Merită să subliniem că, în legătură cu influența politică excepțională dobîndită de vodă Rareș în Transilvania, unii contemporani au mers pină acolo încît i-au atribuit gîndul de a o cucerii (Moldavia nu în munda plus desiderat, quam Transilvania). Iar, pe de altă parte, aceeași politică a lui Rareș față de Transilvania a creat o autentică tradiție la curtea domnească a Moldovei, în sensul apariției constante de a putea înfrîngi orice bucurie a societății transilvănene, care arcului carpatic. În primăvara anului 1554, Alexandru Lăpușeanu se exprîma astfel în prezența unei solii transilvănene, căreia îi recomanda restaurarea la curtea Transilvaniei a lui Ioan Sigismund Zápolya: „împotriva mea sîntur, dar nu putea gîndul transilvănencilor de rămasăte reștatul maghiar și trecerea ei la un statut de principat autonom. Procesul în sine, început, e adevărat, îndată după bătălia de la Mohács, a fost, însă, nu doar un rezultat al contextului extern, ci și al optiunilor deliberate a societății transilvănene, care asocia viitorul politic al provinciei de un statut analog cu cel al Moldovei și Țării Românești. De altminteri, un protagonist al scenei politice transilvănene din epocă, episcopul Gheorghe Martinuzzi, va observa, în toamna anului 1562, că, din vechime gîndul transilvănencilor a fost cel de a se despărți de Ungaria.”

Iar Mihai Viteazul, în 1600, cînd le va aduce pentru o clipă nu numai unitatea politică, ci și eliberarea de sub dominația Porții, va putea cere la curtea habsburgică recunoașterea stăpînirii sale asupra Transilvaniei în virtutea faptului că el a smuls-o nu de la Ungaria, ci de la Imperiul otoman: „Ardealul încă, cu sint 74 de ani de cînd a fost leodată de supt curma țării ungurești și au fost închinat turcilor”. Noul statut, inaugurat de fapt în 1541, va înlesni în chip hotărîtor fenomenul convergenței celor trei tinuturi.

Aj dînea fapt politic major petrecut înainte de înscăunarea lui Mihai Viteazul a fost, sub același raport al relațiilor dintre cele trei state, unirea dinastică a Țării Românești și Moldovei, care a avut loc în anul 1574. Tradițiile dinastice separate constituiau, pentru mentalitatea oamenilor epocii, simboluri adînc încîlcăcite, fiind asociate intim cu întreaga evoluție anterioară a statelor respective. De aceea, înscăunarea în Moldova a lui Petru Șchiopul, fratele domnului Țării Românești, Alexandru Mircea, a reprezentat negreșit o inovație politică majoră, anihilînd practic unul din cele mai dificile obstacole din calea apropiării dintre țările române surori din afara arcului carpatic — ideea dinastiilor separate. Unii dintre membrii clasei politice formati în urma acestui act vor putea apoi înălța glasul și spune: „Sîntem toți de o limbă și de o lea, și în vremea de dinioară astfel domnul moldoveșc ajunea domn muntean și domnul muntean domn moldoveșc”. De prisos să mai insistăm că și această afirmație — exprîmînd o nouă mentalitate — precede efortul lui Mihai Viteazul din rîstimpul anilor 1599—1600.

De mai multe ori, în cursul secolului al XVII-lea, proiectele și acțiunile în legătură cu organizarea spațiului carpat-danubian au fost definite prin ideea reconstituirii anticiei unități a Daciei. Ideea, de fapt, acoperă soluția locală a unității, soluție vitală de supraviețuire într-o vreme în care aici își manifestau prezența, de rînd sau laolaltă, nu mai puțin de trei „imperialisme” — cel otoman, cel ungur (moștenit de Habsburgi) și cel polon. Sabia lui Mihai Viteazul a fîrbit pentru o clipă „Dacia”, dar el a trebuit în final să cadă victimă acelorasi presiuni, de astă dată conjugate. Ideea întregirii a rămas însă, căpătînd nespășă vigoare tocmal prin jertfa lui...

BĂRBAȚII UNIRII

Balada celui care ară

Mihai Viteazul nu e mort,
Ci ară sub Cimpia Turzii
Și cit mai are-n cer un cort
Nu stă la țigăuții cu surzii.

Din trupul său răsare griu,
Chiar dacă single-i vîrsară
Și-n cîns cu țara peste briu
El tot mai seamănă și ară.

Să nu visați cumva că pot
Să-l cred încredințat vinzării
Cit ară cu poporul tot
Cuprînsul dintre stîlpii zării.

Doar carnea se putea prăda
De finii vîștii trecătoare
Și-niț cit sîntem, semn va da
Cînd vine-n rînd cu noi să are.

Mihai Viteazul n-a murit
Ci doar s-a strămutat cu dorul
Într-un pridvor mai dogorit,
Să-și are veșnic Tricolorul.

Ca un român adevărat,
El trece dincolo de nume
Cu toți românii la arat,
Din Alba Iulia, spre lume.

Oricit v-ați fi spălat pe mîini
De vama clipei colosale,
El încă slîngerează-n piine
Să-l nădăruț țării sale.

Mihai Viteazul n-are somn
Și chiar străfulgerat cu lancea,
El ară visul său de Domn,
Din Maramureș pină-n Vrancea.

E drept că ochii i-ați închis
Și mîsluț-n cărți e slova,
Dar încă-și ară primul vis,
Din Voroneț pină-n Craiova.

Nici n-așteptați să fie blind
Cu brațul făcător de rană,
Dacă-l vedeți cumva umblînd
Să are-n țara suverană.

În toate cite-și ați răst
Pe vatra noastră, dimineața,
Nu spunem despre el „a fost”,
Cînd este și va fi cit viața.

Legat prin noi de glia lui,
Mihai Viteazul n-are moarte
Și Cimpia Timpuții
Mai știe țara-n mîini s-o poarte.

Balada singurului dor

Cum va fi fost acel copil
Ajuns în Blaj din Bucovina
Și-n hărți crăiești intrat tipit
Să are cum devine vina.

Din cînd în cînd se tulbură
În ochii lui, lumina serii
Și peste fruntea sa bură
Cu toate ploile țărării,
Dar nu scotea nici un cuvînt,
Ci doar se confundă mai tare
Sub ploaia vîmîții de vînt,
Prin lungă țării așteptare.

Punîndu-și dorul capătii
Acolo jos, în plînsul ierbiș,
Visa Luceafărul dîntii
De peste nunțile cu cerbiș.
Și se-ntorcea de prin povești
Cu traista plină de înscrisuri,
Să mai aducă țării veștii
Din partea Sfîntului de Visuri.

Nici nu-l vedea prea des la chip,
De cum știa să se cuprîndă
Ca marea-n bobul de nisip,
Sau ca pădurea într-o ghîndă.
Trecînd cu sufletul prin grai,
Fără să-l simți pe unde vine,
El așternea pe gură de rai
Scrisori domnești de la Rovine.

Apoi se deslușea ușor
Din intraparea omenească
Lăsîndu-ne un singur dor
Prin toată Limba Românească.

Balada celui tras pe roată

Cu prea mult plîns de-al lor i-au uns
Toți moșii, în mai multe rînduri,
Doar moartea spre a fi-ndeajuns
La respîrta sa din gînduri.

Iar dacă i-au numit și Crai
Peste dreptatea lor furată,
El se arată viu prin grai
Și după frîngerea sub roată.

Nu poate fi răpus cu fier
Un trup zidit în soarta țării
Și cit sînt moșii vii sub cer
Nici Horea nu e dat uitării.

De partea lui sînt munții toți
Și valea care-și duce dealul,
Cuvintele clopote-n roți
Și dîndu-și strîns din tot Ardealul.

Pe camea trupului trîdat
S-au scris dovezi nepieritoare
Și cum de cale ni s-a dat
Spre roata țării viitoare.

Prin Alba Iulia cînd treci
Ve înțelegi cum se-așterne
Lumina vechilor poteci
Pe temelieile eterne.

Și-n fruntea celor călători
Din roata morții-n roata nîmții
Ci plîmbă ochii scruțători
Doar Horea cal de-un fel cu munții.

George Țârnea



Desen de Sabin Ștefanuțu

Poeme de VIRGIL TEODORESCU

Imagine fără egal

Să mulgi o vacă nu e lucru rău, e rău să-i crape ugerul prea plin, însă s-o mulgi puțin cite puțin, să iei din uger numai ce-i al tău, și respingind o poftă hergolână, să sorbi din cană privind cu ochii mari cit șapte acest shakerian spectacol, imaginea fără egal a ugerului plin cu lapte.

Un cearcăn iar se-nscerie

Un cearcăn iar se-nscerie patetic in copaci ca un frumos spectacol care abia începe, sau ca furtuna care s-a abătut din stăpene și s-a oprit în pajiștea cu maci.

O salvă se aude și scoarța sură crapă și scorbura și-arată culcușul virginal, în care cucuveaua, cu ochiul ei astral, și-ascunde ziua văzul de pasăre mioapă.

Ce fix mister pornind din rădăcini e cercu-acesta galben, de aramă? Vei fi aici cind va ajunge-n coamă cu nimbul de cenușe și lumini?



Ceilalți cai

Ceilalți cai trecuseră ruiul tirind uriașă căruță cu roțile mincate de cari, somarele electrice ale peștilor le luminau calea, dar minții sperioși rămăseseră în urmă atrași de limpedea oglindă a apei.

Sardonice vapoare

Ce-ar vrea să mai încapă în el acest ochi spart mai mult decât un matelot în cart, decât un pilc de case din chirpici, decât melancolia tăioasă ca un brici, o-mpuscătură trasă din capriciu exact cind se-ncheiasse armistițiul, sau poate-n rada unui port un unghi așa zis mort pe unde marea intră foșnind din solzi de sare ca să cuprindă-n brațe sardonice vapoare.

- băiete, ai un tată, care te iubeste și care nu te-a văzut de aproape doi ani. Un veac pentru o părințe disprețuită. La optzeci și șase ani ai plecat de-acasă și nu te-ai mai întors decât de sărbători. După un timp și-ai pierdut însă și acest obicei. În schimb îți expediază câte o scrisoare, două pe an: Dragă tată, aici toate bune, sper că și acasă. Bănănescă că și citiți ultimul meu roman. Dacă nu îți voi trimite un exemplar. Ce sănătate? Dacă ai nevoie de ceva, te rog. Salutați bunicii. Sau: Tată, tată o minunăție privelește din Roma. Voi reveni în țară peste câteva zile. Toate bune. Salutați bunicii. Apoi, nimic.

— Ce stil de bunica?

— Bunica ta a închis ochii acum două săptămâni, la 6 august, ora trei și un sfert dimineața și ar fi vrut să te vadă înainte.

— Dumnezeu! N-am știut nimic. Nu m-a anunțat nimeni. As fi venit negreșit s-o văd.

— Poate că era în Hawaii pentru o carte de reportaje. Nu știu nimeni în ce copac și-ai așezat hamacul, altfel și s-ar fi trimis o telegramă. Și-a lăsat câteva lucruri, niște vechituri despercheute de care îți plăcea să vorbești într-o vreme. Sînt puține deoparte. Dacă vrei și le voi trimite prin poștă.

— Cum a murit?

— I s-a tăiat respirația în urma unui acces de tuse. N-a suferit mult. Dar să revenim la tatăl tău. Știi ce-au însemnat acești ultimi ani pentru?

— Aș putea să-mi închipui. Nu-ți trebuie prea multă imaginație pentru asta.

— Imaginație? Hm, da. Am fost prevenit că voi avea de luptat cu sarcasmul tău necruțător, cu orgoliul tău de intelectual impermeabil la bună arguție. Dar să trecem peste asta. La numai două luni după plecarea ta a fost părăsit virgulă firească pe care o iubea cu aceeași înflăcărare. De mama ta.

— Părăsit din ambele părți viața lui a devenit un restaurant, pentru că vocația lui a fost să cultive o viziune cit mai originală a infernului. Sper să fi fost mai rezonabil de data asta.

— Începe să-ți miroase transpirația de sub mască. Nu poți „redeveni” om un oarec? E vorba de părințele tău, Bona, singurătatea, toate acestea l-au zdrobit. Nu pot să cred că nu-ți pasă de el.

— De la el am moștenit un anumit orgoliu, o ființă rezervată dar autoritară care să-ți înăbușe din jur la distanță. Asta m-a ajutat să rămân eu în orice împrejurare, oricare ar fi fost riscurile.

— Orgoliu. Vechea poveste. Ai încercat vreodată să-l depășești?

— Marea mea slăbiciune a fost imposibilitatea de a-l depăși.

— Dar ai încercat?

— Orgoliul însuși e împotriva oricăror încercări de a-l depăși.

— Orgoliu e o plagă pe care numai experiențele mari și adevărate îl pot leui. Viața confortabilă pe care o duci nu te va ajuta niciodată să descoperi omul, să te cunoști pe tine însuși.

— Deunăzi încriminați prejudecățile tatălui tău, fără să numești vreuna din ele. Oare orgoliul nu e o prejudecăte?

— Da, domnule profesor, orgoliul e o prejudecăte.

— Tonul ăsta de elev imbecil ar fi putut îndrepta multe lucruri acum zece ani.

— Te înșeli. L-am încercat. Nu valorează două parole.

— Cum, vorbind în fața oglinzii, făcând eforturi abstracți, exersind în pat? Încercând să comunic teleptic cu un părinte pe care n-ai avut curajul să-l revezi, să-i vorbești?

— Am încercat totul. Zadar. Se purta cu noi ca un director sever de pension. Nu ne îngăduia nici un fel de libertăți. Dacă îmbrăcam o cămașă care lui i se părea nefirească pentru o oră a zilei, eram pedepsit, pe stradă urla la mine dacă nu-mi potriviam pasul cu al lui iar dacă-mi trăgeam nasul eram pus în genunchi pe boabe de porumb. Era prea de tot. Mama și aveam voie să fie salutați într-un fel care lui i se părea exagerat de curtenitor și în care gheica o aventură care nu existase și nici nu avea să existe.

— Nu e o plăcere prea mare să-ți petreci timpul liber cu un astfel de om, cu alții mai mult cu cit se întind în fața plăcerii de aces?

— Ce făcea în tot acest timp?

— Muncea. Îngrozitor de mult. Sălsprezece ore pe zi, uneori douăzeci. Munca l-a abrutizat. I-a deformat simțurile, i-a tocit nervii. Clăștiga foarte

O plimbare la

dorin mărăn



mult și aveam de toate în casă. În numele îndestulării își formula toate acuzațiile împotriva noastră. Se plingea de lipsa recunoștinței. Amin-tea întotdeauna de copilăria lucă chinută și de singura pereche de ciubote pe care o țira de la biserică la școală și tot restul. Dar cine era de vină că el se născuse pe vremea lui Brătianu iar eu la începuturile socializmului.

— Deosebirea de generație nu exclude o bună colaborare.

— Da, domnule profesor, am reflectat și la asta în timpul meu liber și am ajuns la concluzia că în afară de prăpăstia dintre concepțiile noastre despre viață mai există și cea dintre sensibilitatea noastră. Nu putem exista lângă el, prezența lui mă inhiba cumplit. Îi iubeam dar nu puteam să-l simt respirind lângă mine. Îmi lipsea libertatea de a-mi simți eu însumi.

— Dar datorită fată de te-a?

— Dacă așa și că el te-a trimis să-mi testezi sensibilitatea față de lucrurile care-și reclamează dreptul la recunoștință, te-aș ruga să încetezi. Discuția noastră n-ar mai avea sens și te-aș ruga să mă lași singur. Dacă am dreptate, te rog să reții asta...

— Îți mulțumesc oricum pentru credul acordată până acum. Mă surprinde însă imperfecțiunea generalizată a tale. Întotdeauna ai avut timp pentru interviuri convenționale, pentru autografe amăgitoare în care promiteai prietenie necunoscutilor, pentru discuții prelungite cu admiratoarele kopte după burba la de profesie...

— Simplă deformare profesională. Sînt puțin dintr-un privilegiu care scapă de asta. Eu unul

nu m-am sînchisit s-o fac. Nu sînt nici Zaharias Lichter și nici tipul de vedetă care încearcă să intre pe calea publicității în pielea oamenilor. Cit despre credul pe care spui că și l-a acordat, cred că e un semn de slăbiciune. Am respins întotdeauna orice încercare didactică de a mi se pompa sentimente de datorie. Despre ce datorie vei să-mi vorbești?

— Generozitatea ta nu e un semn al libertății și nici al slăbiciunii. Fiuul tău și-ai vorbit pe un astfel de ton nesăbuit nu pentru că s-ar grăbi să prindă trenul fericii ci pentru că a fost crescut foarte prost, și pentru că în afară de asta e suficient de inteligent ca să vadă în tine un om slab.

— Sincer vorbind, te compătulesc, e ridicul și deprimat tot ceea ce spui. Nu te juca cu igiena spiritului, e un joc periculos...

— Da, încep să recunosc. Tatăl tău și-a ales un avocat slab. Dar, nici cel mai vjheios, mai inteligent și mai elocinți avocați nu-ți arde de ha pentru că ai un alibi perfect. Inconștiență.

— Nu mi-ai veni de ha pentru că le-ai tăia macarona de la început.

— Avocatură, dragul meu, are și ea limite de investigație. Există lucruri pe care nu le cunoști și pe care nu ai nici un drept să le cunoști, să tragi la răspundere în numele lor. Sînt lucruri care tin de registrele noastre lăuntrice și care ne privesc numai pe noi. Ca psiholog și-a acordat poate mai mult credit dacă ai fi angajatul meu personal.

— Ai un formular la îndemână? L-aș completa imediat. În câteva săptămâni să distrugă demonul și să redea viață omului din tine. Ți-aș pune conștiința sub o cupolă de cristal și ți-aș viri-o afară nas ori de cite ori te-ar ispiți masea fătrănică.

— Halda de, domnule magician al constințelor, domnule sonerie a sensibilității alptite, pe ce te bazezi cind spui asta? Nimeni în afară de mine nu mă poate determina. Sau în nici un caz fără concursul meu.

— Ai fi dispus să colaborăm?

— N-am exclus niciodată colaborarea dar am respins întotdeauna tendințele fășite, asallurile rigide, studiate, care cer imediat reacții, răsturnări structurale. Iubesc oamenii care trăiesc în imperiul rezervelor, oamenii tăcuți, care nu-și strigă bogăția lăuntrică și nu cer scoțenala celor lipsiți de suflet. Cu acești oameni am colaborat întotdeauna minunat.

— Imperiul rezervelor, colaborare, realitate. Iarși te acuzai după cuvinte așa cum se acuză copiii după un smoc de lărbă cînd se joacă. Așa înțelegi tu să fi util și contemporan lumii în care trăiești, selectind oameni tăcuți și lași care să mimizeze alături de tine existența? Sorbind din minunata-ți pipă în turnul de fildeș? Iată materia ideală a egoismului. Ce înseamnă pentru tine realitate?

— Cunoașterea. Adevărul.

— Cunoașterea nu se împacă întotdeauna cu realitatea. Cunoașterea poate ocoli realitate în numele unui adevăr confortabil, personal. Or, asta face tu, mistifici realitatea prin înaintea unei experiențe utile, un cortegiu de metafore. Izolarea ta într-o lume care muștește de viață clocoțitoare mi se pare a fi un semn de înziorjorare. Artificial și dulcagările în care trăiești te fac inapt pentru realitate iar dacă și în timpul să ai un astfel de capul afară, te sufocă și rămîne decit să te retragi în gaura ta ca o rîmă. Atita timp cit contempți spectacolul vieții prin vitralii cit timp refuzi să te implici, nu în mulțimea din Piața Unirii sau din Stadionul 23 August ci în adevărul pe care îl reprezintă această multime. În nevoile ei spirituale, în munca ei, n-ai să cunoști niciodată viața și n-ai să poți reacționa în fața ei ca un artist și un om adevărat, eliberat de prejudecăți, de egoism și tot restul. Pentru tine o pasăre de pradă care își stăpînește puii din ograda e o măștră, venită să-ți impună o purificatoare jertfă de ritual pagin, nu-i așa? Nu uita că medlie artificiale au viață scurtă și că te poți prăbuși dintr-o clipă într-alta. Publicul se va sătura de tine și-și va căuta alți idoli. Ce vei face atunci? Vei căuta să te lași la suprafață, ca un pui care-și stărnă coaja ului sub apă, dar va fi prea târziu.

— Ha, ha, ha, ca la ora de dirigentie la care e invitat un nenea să sperie copiii, tinindu-le un speech sfiorător. N-am înțeles prea mare lucru dar e lesne de ghicit unde batl. Dar nu bați bine, stimabil. Ești ca un avocat avertit care te lași la suprafață și s-a documentat într-un mediu de barbă picate din lună, confundă un membru al juriului cu inculpatul. Încep să cred că tata o preteț ca oricare altul pentru a-mi impresiona egoismul, subiectivismul, nu-i așa? Mă acuză că trăiesc într-un turn de fildeș, că nu-mi pasă de oameni, de spiritul lor revoluționar, nu? Ei bine, desic n-aveam de gând s-o fac, te anunț că n-am fost niciodată în Hawaii și că volumul

nu știu cine sîntei voi, oameni al unor legi pe care nu le-am încălcat, judecatori care mă veți condamna pentru că am îndrăznit să am sentimente? Apăr doar lumea mea.

— Cînd am intrat în pădurea din Trivale aveam 25 de ani, terminasem facultatea și încercam să trăiesc frumos, intrasem în pădure pentru a mă bucura cîd trăiesc. Oamenii au și asemenea bucurii. Și dacă am intrat pe fata împăratului nostru și ea mi-a întins mina firească, omeneste, ca și cînd ne-am fi cunoscut de multă vreme, cu ce, oare, am greșit? M-am îndrăgostit de ea, este adevărat, dar înțelegeți, trebuie să înțelegeți că prezenta ei aduna toată viața mea, cu bucuriile și pierderile, cu marile și adevăratele, dar și frumoasele pierderi, pentru că trebuie să înțelegeți și voi că viața din lumea din care vin este frumoasă. M-am îndrăgostit de ea, deodată, înainte chiar de a avea timp să o întreb cum o cheamă, nici nu știu dacă mi-er fi spus, sub puterea împăratului nostru totul este secret, secrete sînt și sentimentele celor mai omeneste, dar eu sînt sigur că și voi mai aveți încă sentimente, oamenii vor avea întotdeauna sentimente, nu se poate să se trăiască fără sentimente!

— Zimbiți? Vă bucurați cîd aveți din nou, ocazia să judecați un rebel, nu ați mai avut de multă vreme posibilitatea unui asemenea joc, pentru că sub puterea calculului și al rațiunii, oamenii par a nu mai avea sentimente sau sînt deja obișnuiți cu secretul lor, natura umană suportă, pînă la urmă, orice.

— Ați descoperit în viața mea și alte „explicii de sentimente”, nu v-a scăpat nimic, nu mai este nimic care să fie numal al meu, toate sentimentele mi-au fost adunate, scoțite, interpretate, calculate. Eu am trăit frumos, am putut trăi frumos, iar ceea ce văstrez în mine nu poate fi distrus prin puterea

a. popescu Poveste pentru oamenii mari...

voastră, este tocmai victoria mea asupra rațiunii și a calculului. Înțelegeți voi ce înseamnă viața frumoasă și adevărată? Ați simțit voi bucuria de a sta pe fărîm mării, cu picioarele în apă, cu vîntul mării în suflet, uitîm de imensitate? Adunam an în pumni și o priveam îndelung, curiozitatea mea era chiar iritantă, încercam așa să-mi ghicesc propriile-mi porniri, uneori de nelegiuete unele de altele. Atunci am văzut-o, pentru prima dată, pe fata împăratului nostru. Intrase în mare, aruncînd bulgări de stropi și de lumină în jurul ei și rîdea, risul omului tînd căruia nu-i pasă de nimic, care se învîlnește cu viața.

Nu prea înaltă, cu sprincene arcuite ușor, cu nas obraznic, cu sîni mici și încordăți și cu picioare într-o pierdere în jurul soldurii, avea o lumină transparență în ea care pornea din priviri, era una din femeile pe care le reții fără să vrei, care intră în viața ta nechemată și cînd încerci să o părăsești întregă în memorie nu reușești și e

atît de trist cînd nu poate rămîne în noi o asemenea fată ca ea, o asemenea minune umană.

Intr-un firziu, trecuse pe lângă mine și urma să rămîneasce pe nisip.

Am mers alături de ea gîndind. Eu căutam un subiect, o frîntură din gîndurile ei de care să mă agăț. Marea furioasă mușcase din țărîm bucăți de pămînt, dezvelind cîteva stînci. Ne-am așezat pe ele fată în fată, Nina avea în spate marea și pentru mine Nina era un vis, aveam în fată o fată frumoasă, acoperind o parte din marea imensă și verzuie. Nu eram mulțumit de mine, voiam să fiu deosebit și subtil, dar nu reușeam, mă împiedicau mai rău cuvintele gîndite îndelung, pînezu băru butănoase, copioase de un onli neîndeminate și încercam zadar să le împing spre fărîm sentimentelor.

Sătusem așa o vreme pînă s-au înfrîngit cuvintele în fraze groase și lungi, stingace de emoție.

— Odată îmi plăcea să mă asemăn cu ma-

rea... Și Nina rîdea sincer, un rîs declansat de privirile mele încurcate ca ale unui om care-și caută gîndurile. O priveam încercînd să pătrund dincolo de ceea ce era ea, chinuit de un gînd care mă făcea grav. Într-un firziu și s-a înfrîngit mîinile, mîinile mele înregistrau vibrarea coardelor ei vocale, vorbele treceau prin mîinile mele și încercam să le ghicesc înainte ca ea să le pronunțe. Îi vorbisem fără să retinere, parcă citind dintr-o carte, cu siguranța celui ce nu poate greși.

Au trecut așa cîteva ore consumîndu-se rapid și pe neașteptate. Nu căutam cuvintele, erau în noi, veneau fără să le chemăm și ne descoperiam unul altuia cu o nestăvilită bucurie de copil, am vorbit tare pentru că așa aveam certitudinea că sîntem noi, în fata noastră, că nu aveam ce să ascundem unul altuia și nîmănu.

Sătusem pe țărîm cu picioarele în apă, cu vîntul mării în mine, uitat de imensitate, cu o senzație stranie ca și acum, de pierdere a sentimentelor. De undeva din larg, parcă din mare, rădărise luna dezvelînd, în noaptea adîncă, o apă singerie și cu cit luna se ridică mai mult deasupra mării cu alii mă simțeam mai mult stăpînu acestei lumi tăcute, căutam în cele câteva cuvinte din urmă ale Ninei ceea nou, care îmi scăpase pînă atunci:

— Ne ajunge și numai o zi. Sînt dintre oamenii care nu vor să repete.

—...O răpășisem acum, în pădurea Trivale, pe iubita mea de-o zi de mare și cînd eram atît de aproape, din nou, calculul nostru mă despărta de ea, iar voi, judecatori acestei împărății, sîntei chemați să mă condamnați pentru sentimente.

— Nina nu va fi soția ta, niciodată!

—...Ati început deja să redactați sentința, eu am însă credința că oamenii au nevoie de sentimente, nu se poate să trăim fără sentimente...

teatru

Doi tineri din Verona

Lumina se corne filtrată astfel încît siluetele femeilor abandonate se proiectează dezolant pe fundul scenei. Sînt cele două rivale iubite cu patimă și uitate chiar din clipa cînd, prin anunțarea căsătoriei, primesc confirmarea afectuului... Relativa trănicie a sentimentelor, dar mai ales a principiilor morale ar fi putut fi leit-motivul montării. Spectatorul parcă așteaptă ca bagheta magică a regizorului să reanime totu dînd coerență acestei povestiri shakespeariene deloc săracă în etierne înțeleșuri și actuale subînțeleșuri. Reprezentanții însă îi lipsește atit nebunia farsel, cit și acuratețea notăției psihologice. Desi unele momente au fost regîndite în perspective noi, dinr finalul exprimă concret o idee. Răsturnările de situații n-au ritmul sarabandei, înversarea condițiilor personaelor nu semnifică. Indiferentul devine îndrăgostit înfăcșat, femeile sînt obligate la travestituri, curtezanul asiduu e transformat în blazat exilat, unul altora își întind curse, sînt traduse în fapt aventuri. Dar pe scenă mascarada concilierii n-are consistență pentru că nu urmează unei acumulari treptate. De o simplitate extremă, decorul (Ion Popescu Udriste) stimulează capacitatea de

film

Baloane de curcubeu

Era de-ajuns titlul, fără semnătura autorilor scenariului, ca să recunoaștem stilul lui Fănuș Neagu; întreg filmul de altfel, scris împreună cu Vintilă Ornaru, pare a fi la prima vedere o asociere de fapte insolite, exotice, puse unele lîngă altele de dragul culorii și sonorității lor specifice; înainte de a se urca în autobuz să plece în oras, un țărîn își leoaăbă cizmele pline de noroi; omul nu înțelege ce au consătiții cu el; e de-ajuns să apară pentru că să trezească furia celorlalți — fie el copil sau oamneni în toată firea; si pentru că nu înțelege, si pentru că nici presedintele C.A.P.-ului n-a putut să-l lămurească asupra acestui mister, se duce să intre la Județ... Marea aruncă la mal portocale dînr-un vas esulat; e cules țărînii care, pentru rezoluțele muncilor lui, au fost răpășitii cu o excursie pe litoral; o sedintă euează din cauza unui telefon care sună continuu în sertarul unui birou încauit cu cheia; luul a dat lama în oi si, ieșii să-l hăituiască, țărînii își lau de zgardă cotarele din curte — în lînsă de altceva mai bun... Filmul ar putea fi redus, în ultimă instanță, la o colec-

pălăria, colereta plisată, cîinele fiind accesoriul obligatoriu. Mirea (Iuliana) forțează ușor impunctia de lescentei capricioase și farmecul femeii bosumflate, dar zăgăzura senzuală a temperamentului îi reușește foarte bine în scena „dialogului” cu scrisoarea de dragoste. Florin Anton, uzind în special de expresia vocală, nu nuanțează suficient involuția personalului sugerînd doar o oarecare abulie care însă diluează și mai mult inconsistența eroului. Serban Celia mareașă pozînd un fizic agreabil — e drept — adecvat rolului (Valentin), Eugen Racoti (Panthino) face o compoziție interesantă; desi delicatețele gesturilor de manechin dau impresia că este manevrat, de fapt el trage forta fiind servil și interesat (motivația acestui comportament rămîne obscură dar o brumă de mister nu strică într-o montare privată de planul secund al semnificățiilor). Serban Ionescu, al cărui personaj Speed ca și Laurence taxat tot de „bufon”, aparținînd însă tazelei pragmaticilor, nu filozofilor, e asemenea unei caracatite acaparatoare iar iestărilor lui grosolane îi va veni de hac nesăbuita femeie-tihar (fuzbită aparitia Consulei Darie într-un episod comolementar, de „coloratură”). Liliana Ticău (Lucretia) este o dădăcă în linia tradiției, viguroasă și bonomă. Dumitru Rucăreanu (Thorio) evidențiază o înfătușare nănză așa cum rolul i-o cere. Daniel Tomescu (Eglamour) folosește strict masca echivo-cului violent. Cornel Vuiboe (Ducele Milanului) ilustrează credulitatea. Sorin Gheneșiu (Antonio) surprinde atit prin simplitate, cit și prin simplitate. Travaliul mare părăsit undeva la jumătatea drumului.

Irina Coroiu

sebit simt al proporțiilor; este pentru prima dată cînd scenariul lui Fănuș Neagu și Vintilă Ornaru au avut un realizor pe măsură, care să nu le rețeze aripile, să nu le oblige să vină cu picioarele pe pămînt; abia așa, filmul intră în domeniul posibilului, nu mai pare a fi o pură fantezie. Ceea ce Iosif Demian surpraveghează cu strînsimie este coerența personaelor — oameni în carne si oase — dînd o motivatie perfect realistă unor fante și replici extreme. Distribuția, cu un singuru nume sonor — Doru Vitan —, este făcută de temeiul refuzului total al ideii de vedetă, în beneficiul incontestabil al firescului, al unui realism aproape documentar. Maida Cantone, Alexandru Zeles, Mița Căciuc, Lazlo Botka, Anton Atanție, Agnes Kakassy, Nicolae Budescu, Marcela Andrei, Nae Lăzărescu, George Negoescu, Cătrinel Paraschivescu, Tedy Șugar, împreună cu toată figurata, compun o umanitate perfect echilibrată, unitară și totodată personală bine individualizate.

Nu cred că Baloane de curcubeu este un film cu succes la public. Ceea ce-i lipsește pentru a fi așa ceva, este tocmai o construcție dramatică explicită, făcută după regulile cunoscute; asta nu înseamnă însă că filmul nu aduce niste beneficii majore și cel mai important dintre acestea mi se pare a fi pasul înainte de drumul unui realism la care cel mai bun regizor al nostru își adăură fiecare în parte, eforturile și descoperirile.

Nicolae Matescu

Snagov

meu de reportaje, pe care neindolnic nu l-ai citit, l-am scris în întregime prin șanterele din Valea Bicazului, în mijlocul unor oameni care vorbeau mai puțin ca noi. Ai citit vreun pasaj în cărțile mele în care apărea vreo nămfă sau juca cineva golf? Ai găsit acolo vreo concepție originală de încercare de a noli sau camufla realitatea? Poate că a scrie înseamnă egoism. Poate că a lubi înseamnă egoism. A vorbi, a munci, a te plimba înseamnă egoism. Nu există nici o acțiune a omului, oricât ar fi de interesantă în care egoismul să nu poată fi detectat. Cunoșc că am făcut și voi face întotdeauna o adevărată campanie de transfigurare a lumii în artă, de a împune punctul de vedere personal, elementul nostru interior de realitate, e cit se poate de profesionist.

— N-ai început cumva un roman despre tatăl tău? Să scapi de eșecuri? Sint convins că ai ce să spui. Ar fi un roman-motivație, o motivație bețegă și slugarnică, tirându-se în urma obsei. Oricât te vei strădui să-l pui pe tatăl tău în prim plan, tu vei rămâne întotdeauna personajul principal. Celălalt va fi criticat pentru că eul tău să triumfe. Te întinzi unde va mesterul Manole.

Nu mai că la creația reclamă jertfă pe cind la tine e locmal pe dos. Și toate asta pentru că ești stăpîn și frică.

— De ce poate să-mi fie frică?

— De o viață adevărată.

— Dar trăiesc cu adevărat. Muncesc, mînc, fac sport, trăiesc printre oameni, iau cuvîntul în seclime, reacționez onest la toate mișcările vieții, fumez și nu refuz aproape niciodată un pahar de vin roșu. Asta nu înseamnă viață adevărată?

— Viața nu se poate trăi fără o anumită responsabilitate, fără curaj. Or, ție-te teamă.

— De ce nu? Tîe-te teamă că-ți va răni înțelesul, orgoliul, că te va smulge din confortul tău abstract.

— Oh, iarăși? Iarăși? Dar am obosit de-a binelea. Nu-ți cruți niciodată adversarii? Vrei să-mi smulgi mărturisire. El bine, eozed. Imi voi da arma pe față. Îți voi spune ce simt pentru tatăl meu.

— Il urăști. Eram sigur.

— Ce logică de măcelar poți avea. Ura e groaza nepuținței de a face rău, de a te răzbuna. E un act de violență în stare latentă.

— Imi pare rău că nu ți-am făcut impresia unui om civilizat. În cel mai rău caz aș putea ignora pe cineva, nici măcar să dispunetuc.

— Atunci?

— Amintirea lui mă tulbură. Cu atât mai mult cu cît nu-l pot ajuta să revină la viața normală, simplă, pe care s-o trăiești mai mult cu trupul decît cu mintea. Intr-o vreme n-am încetat să-l vizitez. Am făcut-o însă cu un sentiment greu, ca o minge de plumb, așa cum te duci la un prieten care e pe moarte. Intrevederile au decurs însă într-o atmosferă penibilă, apăsătoare, de veghe funerară. Refuză orice comunicare.

— Adevărat?

— ...și trist. Îl iubesc, întotdeauna l-am iubit. În taina. O iubire care odată dezvelită s-ar transforma într-o iubire putenică. Intr-un fel și el m'a lubește deși își repetă cu obstinație că sint un copil rău.

— A fost consultat de psihiatru?

— O cazarmă întreaga de psihiatru care l-au înghiiți bani cu nemiluita. Se lăsa greu pe mîna lor pentru că era convins că e complet sănătos. Cînd avea crize putenice, înțelegea că e un om internat de cîteva ori. Fără nici un rezultat. Nimeni nu s-a preocupat îndeaproape de el. Soma, pastile, mîncare ușoară, cîteva teste de personalitate pe bandă rulantă, recomandări convenționale... Un medic preapoc de mîncare sa ar fi avut cuvînt de spus. N-am cunoscut un astfel de om.

— N-ai putea fi tu acel om?

— M-am amăgit într-o vreme cu asta dar mi-am dat seama că imi lipsește pregătirea profesională.

— Puțină căldură ar fi însemnat mai mult decît lincentia în medicină.

— Nu de asta avea nevoie cî de un tîu care să-l compătămească, să participe la neliniștile lui pe care și le striga în megafon. Îl plăcea să sufere în otrăviri și să se hrănească din recuștile amatorilor de tragedie. Or, aici greșea. Niciodată n-am compătimit pe nimeni, am înțeles în schimb o mină dacă a fost posibil. Dar să spun, vai, ce rău imi pare, suferința dum-neavoastră e fără egal pe pămînt, simțim un martir desăvîrșit, care putei să trăiești fără pînă și cu jumătate de plămîni, o adevărată performanță, asta e o porcărie, o lingusire degranată. Asta ar însemna să-i agravez suferința, să-l faci mai conștient de infirmitățile lui. Cu cîteva ani în urmă un invalid de război cu care mă întrecem într-un compartiment de tren, mi s-a adresat cu stupoare: Ați observat, desigur în ce hal e ochiul meu. Care ochi, l-am întrebat. Cel de stînga. Dar nici n-am observat, va rog să mă credeți, l-am răspuns. Adevărat? s-a arătat ulmit omul și întreaga față i s-a luminat de puțină însușește. Or, eu așa văd lucrurile. Nu pot să joc teatru, ar fi ingrozitor de falsă orice scenă, orice replică. Și la urma urmei, cul l-ar folosi toate astea?

— Mai mult ca niciodată tatăl tău are nevoie de tine. E singur, bolnav...

— ...și plin de venin. De ce vrei să mă convingi de un lucru pe care nici unul din noi nu-l mai poate încuvința. Pentru tine lucrurile par simple, pentru noi doi sint încurcate ca un ghem de ață desirat de labele unei pisici. Ultima oară cînd l-am văzut mi-a spus să nu-l mai caut niciodată.

— Sper că n-ai să-l ascuți.

— Vine o vreme cînd obosești să-ți tot contrazici părinții. De data asta am să-l ascuți.

— A fost o slăbiciune din partea lui. Nu încerca să profiți de asta. Insistă, insistă, pînă la urmă se va obișnui cu tine și va veți regăsi ca pe

vremuri, cînd clopea pentru tine figurine din marmură și călul din lemn și cite și mai cite. — Uneori insistența e un fel de violență la adresa slăbiciunii oamenilor. Cu cit insiști mai mult cu atît slăbiciunea ia chip de obstinație. E bine ca lucrurile să se aranjeze de la sine fără a se ajunge la insistență, adică la a spune necești lucru cu alte vorbe, cu argumente din ce în ce mai slabe, mai puțin convingătoare. — Mă îndoiesc că n-ai să găsești argumente salvatoare.

— N-am nici un argument suficient de puternic ca să-ți scot din amărăciunea lui mocriloasă, din ura fără obiect pe care o proiectează asupra mea. l-am propus acum cîteva luni să vină cu mine la mine scrutații, fier, de parcă aș fi roșit o necuviință.

— Iubirea de care vorbeai n-ar putea fi totuși acel argument?

— Iubirea cred că a existat întotdeauna. N-am existat declarată cu care o confuzi. Sint sigur că în momentele de luciditate se gîndește cu nostalgie la mine. Dar din păcate întinirile noastre destramă totul. Nu, din păcate, nu se poate face nimic. E un fel de donquijotism să lupți împotriva evidențelor.

— Asta e tot?

— Nu vād ce aș putea să-ți mai spun.

— Nu nu mie trebuie să-mi răspunzi. Mie m'e suficient să știu unele lucruri de care nu avem cum să aflū decît stîrîndu-te, trîșînd, rîndu-te. N-ai să-mi porți pică pentru asta, nu? Eu am lăsat din joc. Ai rămas tu și conștiința ta. Tîe trebuie să-ți răspunzi. Pentru mine lucrurile sint limpezi.

— Te îngeli, nu există nici un răspuns pentru mine. Există doar un lung film al memoriei cu scene tulburătoare și lipsite de sens. Un film de care aș vrea să știu intr-o bună zi că i s-a degradat emulsiā, că nu mai există decît banda transparentă.

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

— Filmul va dănui meru dacă nu vei încerca

Poeme de Grigore Arbore

Dilatate

Vaia zilele se dilată mai lent deasupra orașelor necunoscute, trimiți semnale nesigure în încăperile închinate de ingerii în tranziți.

Trăiești ca și mine un anotimp fără amintiri, mina celui ce te mîngie acum are în întuneric nevoie de forme pentru recunoașterea drumului; aluneacă apoi mai departe precum vîntul printre colinele frîmțate de caili rebeli ai războiului fugărit de propriile victorii.

Orice lașitate îți pare de aceea un preț potrivit pentu a rac și ga. ea tuturor pierderilor; d'apartia era de fapt singurul fel de-a te regăsi în peregrinările unde n-am fost prezent niciodată.

Fiindcă distanțele sint uneori prologul agoniei te vei urma curînd în cupa lacomă a crînilui unde din astrul explodat a mai rămas o schiță fumegîndă.

leșirea din labirint

Din labirint se iese tot mai greu fără un fir și fără o lumînă. La capătul tunelului me-șu de pîndă stă un minotaur-vîn.

Auzi tînăd istoria în arh'trave și-ai vrea să pui un umăr s-o susții precum argonaul cadavruil propriei nave rămasă putredă pe mări pustii.

Dar te-nfioară gîndul răminerii sub grindă într-o cariadă de carne transformă cu brațe imobile prin care se perindă tot mai greu cuvîntul înghețat.

Preferi să pleci spre alta coridoare tot mai puști și mai întunecoase, să pipăi fără rost pereți de sare ștergînd amprenta frigului din oase.

Și orele s-or scurge-n căutare: treci printre zei, portaul și statui, nu vezi nimic în jur, totul e așteptare între hotarul clipei nimănu.

Vei tremura ușor și-ți va fi frică, te vei opri în praguri închise pe vecie; asți dea nepuțincuz cu sa ridică alt zid în fața ta prin cîma alburie.

Amină totuși leșirea cit mai mult va trebui oricum să îți plătești tributul acestui monstu, sacru, mut tot devorînd la capul unui fir necunoscutul.

Artere

Au mai rămas cîteva minute pînă cînd soarele va începe să inoate lîngă pîrul tău ce s-a-necat plîngînd printre resturile unei mări carbonizate.

Au mai rămas cîteva minute și totuși o ființă iar coboară între noi străină pe un catafalc înaripat de lotuși de-un necunoscut plantați azi-noapte în grădina.

Au mai rămas cîteva minute și timpul îl mîșor precum un condamnat la supliciu de-a-ți extrage trupul din arterele în care plouă sacadat.



A mai rămas o secundă, va trece o indiferentă umbră prin cîmple pînă cînd un inger cu privirea rece va n-ncide în colivie.

Preziceri

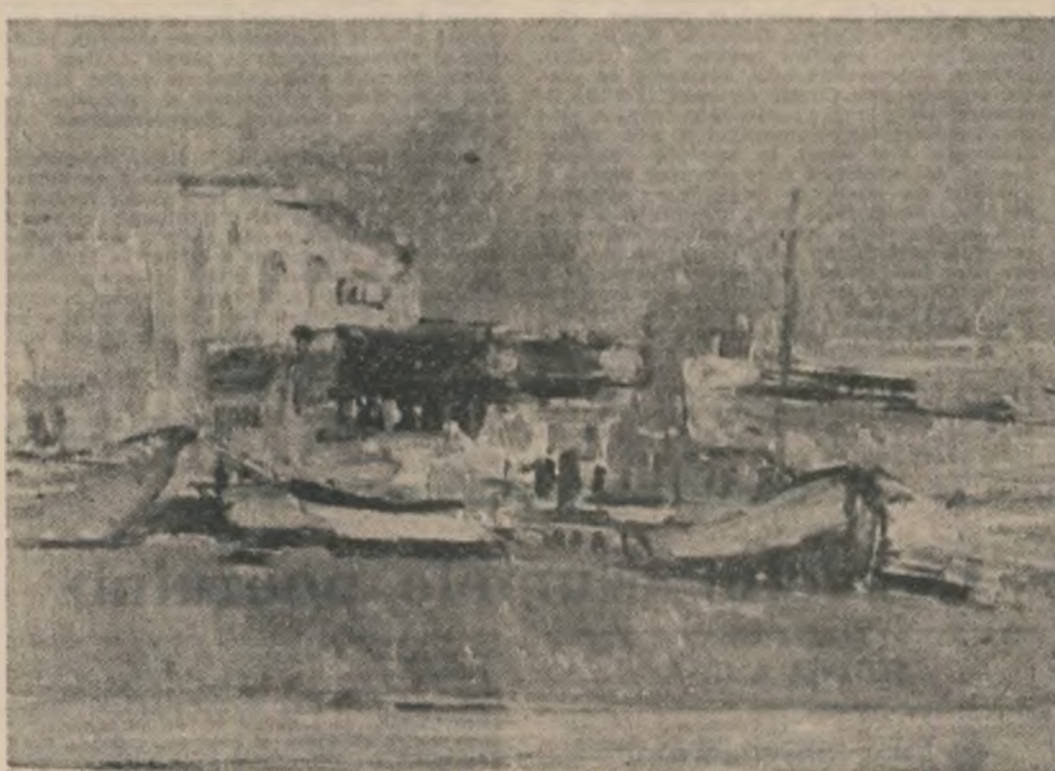
Se perfecționează prezicerile sibilelor de la o zi la alta. Ieri erau încă nemulțumite de lașitatea turmei de păsări ce a refuza: marea în septembrie pentru că în sud era prea cald; astăzi ele prevăd o toamnă lungă dar oricum multe ființe au degerat azi noapte și chiar și mie mi-a fost frig pe cînd orbecîm prin somn cu mina pe un sin rece și el de parcă ar fi fost un nuc acoperit de rouă.

Nu sint evenimentele mari în perspectivă și de aceea anticipările se mulțimesc cu vremea, vom avea plai ca pentru mai mulți ani, posibil sint chiar și inundații, istoria va naviga pe cîmp sub formă de știeleși

și voi vom căuta concepte edificatoare în toate limbile străine cunoscute. Este probabil să rămînem aparent încă un anotimp la marginea banalității și mai departe nu se știe fiindcă totul este incertitudine și tu respiri din ce în ce mai rar și îți inchipui că sint plecat să patinez pe riurile unde deja m-am înecat de-atîtea ori tot incercînd să neg criteriul evidenței trăgînd mereu în sus un mal sau altul, o frunză, un copac, o casă, sperînd să recomp-n cîmp'a prin care goală iar înăntez cu o făclie-n mină ca și cum sint orb chiar sub invazia de lumină din care mă vei izgoni.

Ultima bătălie

Ai îmbătîrînit incercînd să extragi miera din gușile cîntătoarelor. Trilurile sint acum pentru tine doar loviturile din plexul solar primite în celulele trupului: arestat pentru provocare de neliniște printre cuvînte onorabile, așteptîi exilarea acestora pe trotuarul de vis-à-vis, lîngă zgarda ciinelui dresat ce insoțește orbul ilustru.



În paginile 4, 5 și 6: picturi de Ion Muceșanu, din expoziția retrospectivă de la Muzeul de artă al R.S.R.

Po-ți continua să scrii liniștit încă trei secole și jumătate cu degetul apăsat pe butoanele semaforului indicînd roșu. Spaima ta se numește tratatul de la casa cu numărul 14 unde cineva teoretizează lupta în re-secl și se pregătește să publice. „Oricum adevărul va birui” — îți spui și muți degetul pe verde dar n'meni nu mai trece de mult căci și pe strada cealaltă era un s'mafor și cvadrupedul de mult te t'ăs:so pe acolo, departe spre cîmp. Erai cit se poate de liber, aveai miinile împragnate în două culori și puteai flutura astfel două steaguri în fața armatei de păsări orînduite în der pentru o ultimă bătălie

Reincepînd de la zero

Trebuie să ne consolim cu ideea că totul se poate deslășura fără rol. Sufărînța abștenței este mai scută decît distanța între munți; dacă încerci să urci torenții rîși să pătrunzi în grolele de unde peștii evadază alegînd libertatea. Ficare cunoaște totul ca pe o lecție, al'ceva este să-ți exersezi în întuneric. De aceea vreau să îți spun: „să începam iar de la zero”, tu depășind timpul, eu arînd solul lăzuilor. A fost azi noapte o ploaie torențială, suflătele cîinilor, ude leoarcă, m-au urmărit prin toate orașele unde locui priveam în buclăi mărunte pentru a spijini cu ele ruinarea istoriei generale. Am ostent să te aprec în fața fireții gropi cu cenușă; în edificiul renunțării ai ars și tu și de aceea nu-ți pot îngădui speranța. Ramura iestă ieri din scrum e doar reincarnarea vegetală a otrăvii presărată de-un general nebur care se retrăgea, în propria țară, după lungi înfrîngeri, dornic de-a puști tot orzonul spre a se bucura de el în deplinătate.

Fluturile

Printre statuile ridicade înțelepților și generalilor, medicăntiților adormite la volanul istoriei, printre monumentele închinade zeilor păcii lărilor, printre grupurile ecvestre ale eliberatorilor dispăruți înainte de exproprierea libertății, printre sculpturile funerare dedicate memoriei oamenilor de bine, rugeri, necunoscuților, printre busturile volevodale pe magistralele folosite drept limbi pentru orologiele secolelor, printre chipul lui Caligula și al lui Euripide, zboară fluturile tău de lemn aștazi unsprezece august

într-o grădină, lîngă o cale ferată în defazectare, beat de amurg, blamat de cetățenii pagnici al statului unde chipul e chip și nimic altceva, unde statuile nu au dreptul să zboare căci ele sint chiar greuțățile cîntătoare ale timpului duse simănta în piețe în căruța sub formă de roși, cartofi, vinete și alte plante și flori iubite de Bachus. Trece acum pe sub un arc de triumf bolții din doi duzi, pe sub inscripțiile vechi ale ramurilor ce'lebrînd sfîrșitul suferinței, străbate distanța dintre tată și fiu și fiu și tată, leagă în zbor dezordonat uneltele și casa, mărgălițele temător în jurul mesei, se așează unul între noi. Crește enorm, cu fiecare secundă ne-acoperă pe amîndoi, umbrește portaul casei, apără de ploaia incipientă tuia ruginită a bisericii, lată-l acum s-a așezat la masă, infometat și îl vei mîngia ușor pe corpul fusiform rugîndu-l să se înșurubeze-n aer, să rămîna acolo suspendat pe socul imaginat al zilei. Îi ceri să-și crucificarea gratuită — suprema jertfă adusă inocenței. Plutirea în eternitate îi va aduce pierderea. De aceea pînă la noapte cînd o brumă îl va îngreuna pe aripi doborîndu-l ne mai putem gîndi la floarea de salcim de care s-a apropiat ușor fără să-i zguduie stăpînelor exact cînd tu cu un tonor loveai în trunchiul moale și îndurerat strigînd că nu vrea să devină statuie ci doar fluture hoinar înfipt chiar în plămînul drept al soarelui de august precum pe tronul său un împărat.

plastică

Canonica simplitate

Sculptura mică este pentru Elena Hariga (Galeria „Simeza” domeniul de exercere a meditației lirico-filosofice și, deopotrivă, a sensibilității sale de fin modelist. Ciclurile realizate de artistă sint redute unei concepții coerențe în plan ideic și deosebit de unitare stilistic. Creațiile ei incorporează o armonie a gîndirii, ale cărei rădăcini ne poartă către pura respirație a staturii elenice. Și, totuși, modernitatea viziunilor sale nu poate fi pusă la îndoială. Unii ar fi înclinați să considere această statură în decantația surselor originare drept un act mimetic, o comoditate stilistică trădînd criza de personalitate a creatorului modern sau complexul acestuia față de marile drumuri ale precursorilor. Sigur, atunci cînd nu e inventiv, sculptura modernă (și nu numai ea) pare o călătore cosmopolită de citate și aluzivitate în occidenul european a echilibrului, a ritmurilor și a armoniei helenice? În ceea ce privește sculptura Elenel

Hariga, pretextul clasic este amendat de conotațiile unei interpretări libere, suficient de expresive pentru a face transparente ecraanele parodice sau chiar ironice pe care artista le intertextuează de la înălțimea unei spiritualități moderne, între simbolul plastic și privitor. Un rafinat simț al metaforei se îmolimesc cu rigoare și discernămint estetic în mai toate construcțiile plastice ce ni le propune artista în actuala ei expoziție. Pentru că Elena Hariga aparține tipului mediativ, interiorizat, căruia îi sint prielnice mai cu seamă mișcările tensionale ale ideilor și nu frenetice lucrurile a căruilor directe în materie. Poate tocmai de aceea artista a înțeles să-l prezinte ofranda demersurilor sale plastice cu atîta canonică simplitate. „Dacă miinile artistului sint călăuzite de o minie pătrunzătoare ne deprive W. Fleming evocînd sculpturile grecești — opere lui noaste trece dincolo de jocul superficial al impresiilor senzoriale, ajunzînd pînă la niveluri mai adînci de trăire.”

Un postulat platonician în esență, a cărei lăzorie o putem descria în aproape toate lucrurile exuse. În asemenea crez estetic, izvorînd din precepminta raționalului, revine cu obstinație în trei din cele patru ci-

cluri ale expoziției. Concentrare de forme și simboluri pe care artista le ordonează în jurul ideii de zbor. De aspiratie, adică, pe care omul nu și-o poate împlini decît în liniștile abstracte, dar perfect articulate, ale ideii. Nu imaginația este convocată să dea conținut acestei vocații a omului, de zbor (figurat adesea și în foastaza sa tragică, dar nu mai puțin dialectică, a căderii). Elena Hariga recompu-n pentru aceasta cîteva dintre simbolurile mitologice tradiționale, incluzînd a celui autohtone, subscrimînd titlul ieratic, de pîidă, înțelesurile sacro-criticului absolut din legenda manolînă. Artista nu caută să rețină în această demonstrație aparentele formale, descriptive (deși umbrele unor Nike Apteros sau ale unor Icarî sau Ane se insinuează cu pregnanță), cit dramatismul conținut de confuzitatea dintre condiția omului, cu entitate perisabilă a existentului, și eternitatea aspirațiilor sale. În fond, artista nu face decît să-și ilustreze, multiplicînd la nesfîrșit, propriul model etic și estetic. Împrejurarea că acest model a imobilizat cîndva și altarul din Pergam și frizele Acropolei atenene, nu-i decît o mărturie a dălnuirii unui ideal față de care omenirea refuză să rămîna indiferentă. Ciclurile „Victorii” (din care variază din teracotă de colona de marmură mi se pare emblematică pentru întreaga expoziție), „Zburătorii” sau „Amintiri de lectură — Lucian Blaga” se distîng prin adîncul reflexivitate, ea însăși generatoare de reflecție, dar și de respect din partea privitorului față de eminența unui act creator săvîrșit cu matură profesionalitate.

Corneliu Antim

muzică

Eveniment discografic

Casa de discuri Electrecord a gravat un disc de excepțională importanță în ceea ce privește valorificarea mosterilor enesiene. El cuprinde, în remarcabila redare sonoră a orchestrei simfonice a Filarmonei „Banatul”, dirijată de Remus Georgescu, două lucrări inedite ale marelui compozitor român — Suite Chateleine și Voix de la nature — lucrări interpretate în concert (Voix de la nature a fost inclusă și în programul Festivalului internațional aniversar „George Enescu”), acum însă, la îndemina marelui public. În ce stă importanța acestei înregistrări, dacă o așezăm alături de remarcabilele versiuni sonore din cuprinsul integralei creatiei lui George Enescu (set de discuri, de asemenea, inițiat cu prietelul ultimului festival „George Enescu”) ? Se știe că Enescu aparținea acelei categorii de creatori insiștînd îndelung asupra fiecărui amănunt susținutibil de a înțreia semnificația muzicală. Partiturile manuscrise păstrate sint pline de ștersături, de reveniri și îndecătuși amănunțite, toate făcute cu scopul de a controla fiecare detaliu al execuției; de aceea, în forma lor finală, de tipar, indicațiile de dinamică și agonia sint numeroase, toate acestea mărturisind indirect asupra unei anumite modalități de creație. Apare

asadar firească constatarea că, filtrate printr-o maximă rigurozitate, partiturile lui Enescu destinate publicului și tiparului, cele purtînd asadar număr de opus, sint considerabil mai puține decît schițele, frînturile tunelului ele deja partituri de largi dimensiuni însă netranscrise, necopiate complet de lucrări abandonate, de multe ori re-luate și transformate; unele motive muzicale se reșăsesc în paginile datate și numerotate cu număr de creație. Mai mult decît atât, Enescu revenea frecvent asupra lucrărilor vechi, asupra schițelor, abandonarea unor piese deja ajunse în fază înaintată de redactare detorîndu-se nemulțumiri compozitorului, accentuată de perspectiva clarificatoare a timpului (este o ipoteză susținută de prefațatoarea dis-cului, Miriam Marbe, greu de probat documentar, însă pe deplin plauzibilă). Astfel se face că, deși multe din lucrări sint notate, ele pot fi așezate în contextul creatiei lui Enescu grație mențiunilor documentare sau înrudiri stilistice sau motive-tematice cu lucrări învecinate în timp și duse pînă în fața de partitură destinată tiparului. Asupra justei puneri în circulație a unor lucrări cărora Enescu însuși le-a rezervat numai spațiul strîmt al sarterului se poate discuta îndelung.

Viorel Crețu



FANTASTICUL, DIMENSIUNE
A „PROZEI SCURTE” ROMĂNEȘTI
MIHAIL
SADOVEANU

III

În binecunoscuta tradiție a romanelor cavalerice, la curtea prințului Sigfrid se adună lume mare de tineri. Substanța primului, toate părțile, neguțătorii și călugării, în neîntreruptele lor călătorii, și tulindu-se în primul plan episoadelor, în asemenea împrejurări, castelul princip din Măria sa puiul pădurii primește atributele neutilitatei hanuri sadoveniene, unde, iscusitii povestitori, demunții angajează adevărate intrări în viață. Distribuția citorva asemenea povești în cuprinsul părților de început ale romanului are ca efect perturbarea atmosferei idilic-romantice sau auspiciile căreia debutează „minunata” căsătorie a „doamnei Geneveva” cu comitele Sigfrid și, cum spuneam, de a pregăti pe cititor în legătură cu ceea ce i se vor întâmpla eroinei nu peste multă vreme. Atenția este reținută în special de două fragmente narative relativ independente, cuprinzând, fiecare, câte un adevărat basm fantastic. Substanța primului, după ce ne este prezentată Matia Roșu, se revindică de la bogata producție orală de o fabuloasă monstruoasă, zămislită în ambianța obscurantistă, naiv-mistică a Evului Mediu:

— Putem spune și alte mări tale, rețea Matia, că în drumurile noastre s-au născut. Deci să ști, mărită doamnă comiteșă, că noi am făcut în toamna trecută un drum prin la țărnel dalmatin. Și la acea țăr, intr-un iarmaroc, niște neguțatori care au văzut cu ochii lor, mi-au vorbit despre o ființă cu totul neobișnuită; care era omni pină la buric în decolaj în jos pește; și partea cea mai din urmă se împărțea în două cozi. Avea barbă lungă și coarne deasupra urechilor; și sîni ca mulerile; și o gură prelungită în latură, cu care se vorbea dintr-o parte în alta. Și se înțelege, scurtele stimate de povestirile neguțătorului Matia Roșu, în ceea ce-o privește pe „doamna Geneveva”, încep a se resimiți deja. Al doilea fragment cu atribute de basm fantastic asupra căruia merită să stăruim este și mai interesant. De data aceasta, par să avem în vedere un program mult mai complex. Cel care povestește este Andrei Valahul, personaj avînd o semnificație prezentă în festuarea epic-conflictuală a întregii scrieri. Ne aflăm deci în fața unei „completări” su-generis, a cărui memorie este îndolălată de un „canta” poartă însemnele unei construcții narative, e adevărat, ușor hibridă, dar care dezvoltă limpede ce anume se urmărește prin inventarea ei:

— Sînt munți mari, mării ta, de pe care, dacă te-ai putea sui, ajungi cu mina la podul cerului. În poienile acelor munți își poartă păștorii oile. Și-am auzit de unul din acești păștori în copilăria mea, că într-o zi, în singurătatea muntelui, iar înainte de a muri, s-a aflat o miază de lui care i-a vorbit cu glas omensic și i-a înștințat de pierde. Mai este, măria ta, spre granița Cumaniei o apă unde se adăpă băuții, cu murele mai largi și mai adînci, decît Rinul și se cheamă Moldova. În dincolo de acea apă se întinde negura pustie cine știe pînă unde, la un loc floros. Acolo se află o pesteră adîncă prin care se poate răzbate pe tărîmul celălalt. Sînt în acel loc pe celălalt tărîm, căpătînuț pe mare, o-om cu ochi de frunte, care-l domnul și stăpînuț semînător reie. De-acolo vine toate; bat și pusties locurile noastre. Pe unii creștini îi ucide, pe alții îi prind și-i coboară prin acea pesteră, iar căpătînuț îl pune la îngrășat, țai și înștințat. Nu e greu de observat că în povestea lui Andrei Valahul își dau întîlnire motive fabulos-folclorice de primă însemnătate și de intens circulație în spațiul românesc, începînd cu fundamentalul mit mioritic și continuînd cu străvechii credințe legate de viața petrecută de „doamna Geneveva”, împreună cu pruncul ei, în sălbaticia pădurii, după ce este alungată de castel din pricina inumanelor intrigi și calomniilor la care este supusă (un resort conflictual surînzător de asemănător cu cel shakspearian din Othello) și pare să apară în virtutea unei ideici de extracție ritual-cosmogonică postulat de același Andrei Valahul. În cadrul unui dialog cu stăpîna sa, iscat de faptul că uriasul cîine Gelo dă semne de uitare înțelegerii a răsunetului unuia și al altuia înfele inconjurată, neîntrecutul vinător afirmă:

— Iertat să-mi fie, măria ta, răspune cu gravitate valahul, să spun că eu din copilăria mea am aflat că și animalele pot vorbi, ca și oamenii. E adevărat că asta se întâmplă acuma foarte rar și se întâmplă în vremea creșterii poveștilor. Că unele dobitoace înțeleg ce le spunem, nu mai poate fi îndoielă. Iar eu sînt incredincă că această ființă necuvîntătoare a fost în altă viață om.”

Viziunea acestor revelații prin antropopatismul și cosmicismul și care operează cu sublimă candoare pe cuprinsul eposului sadovenian ori de cite ori se vine în atingere cu zona fabulosului, este masiv prezentă și în romanul-povestea „Măria sa puiul pădurii”. Vremea poveștilor ce se instituie în biografia eroinei își are temelul în fireasca revoină a omului la condiția primordialisă, cu pretul, în primul rînd, deplinei comunicări dintre el și celelalte viețuitoare ale pămîntului. Sublimarea elementului miraculos în basm fantastic tipic sadovenian constituie un proces creator de prim ordin și acum. Fără ostentație, ca un adevărat „vrăjitor”, atenuînd pînă la dispariție impresia de „făcut”, prozatorul imaginează scene realmente de-convenționalizate, căci fantasticitatea lor are la origine nu doar un artificiu de creație, ci, pur și simplu, o viziune integratoare asupra lumii. De aceea nu ne mirăm că fiul „doamnei Geneveva”, el însuși o mică sălbatică-cuine a pădurii, dialoghează la modul cel mai serios cu cîinele, precum Lizica în Dumbrava minunată:

— Gelo, zicea Benone, ieri am fost cu tine în locul nostru, pe pirău la vale, și-am căutat florile noastre, însă nu le-am mai găsit.

— Știu, răspunde făcut cîinele. Au fost și tu mai sint.”

Și mai ales, nu ne mirăm că sîntem cu totul prinși de farmecul unei scene în care, dăruțiți cu încredințată inteligență umană, lupul dezbată ideea unei încurcări de anvergură făcînd uz de argumente extrem de complexe, precum strategii marilor bălții.

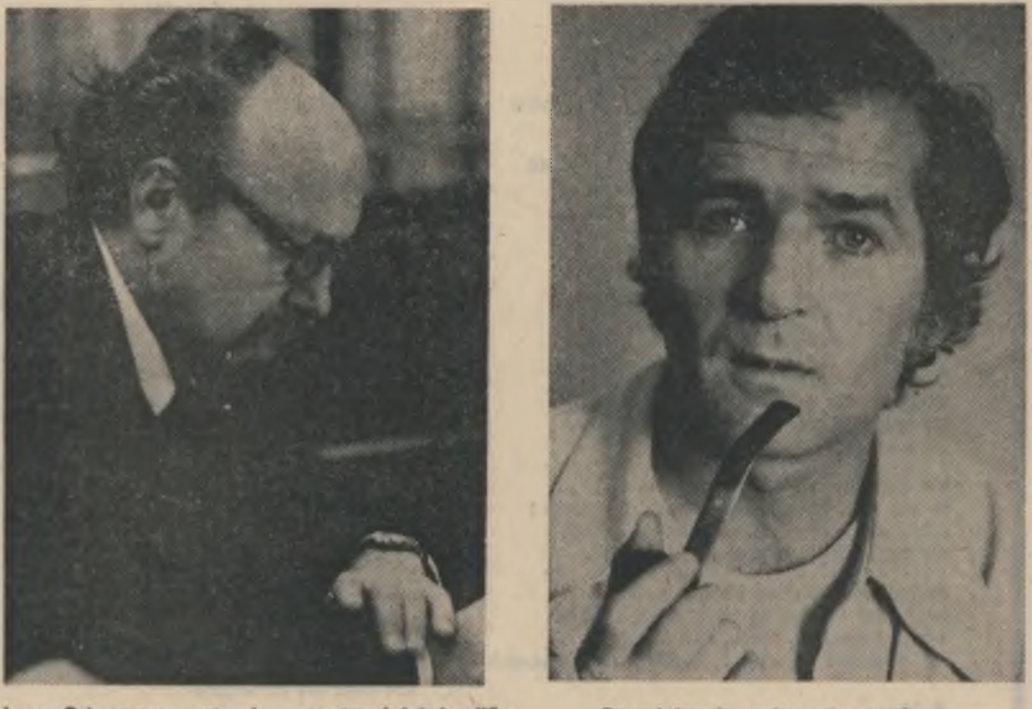
Nicolae Ciobanu

O istorie în imagini
a literaturii române
contemporane

Văzută de
Ion Cucu



Cela și Riri Delavrancea: „o viață sub zodia esteticului”



Ioan Grigorescu, autorul „spectacolului lumii” Poetul Ion Iuga între Iza și Gange

NUMELE POETULUI

Andreea Dobrescu-Warodin

după ce a publicat 17 volume, manuale universitare (în calitate de membră a Catedrei de Limba franceză a Universității București), traduceri în proză din franceză (Th. Gautier, Avator, H. de Regnier, Sarpelle cu două capete, A. Rodin, Arta, Cezanne, Correspondența) și traduceri în versuri din română în franceză (Ion Brad, Virgil Teodorescu, Gheorghe Zamfir, Antologia poeziei populare române, Ion Pillat), Andreea Dobrescu-Warodin debutează cu o poemă originală prin Cimpia străvezie (Editura Eminescu, 1983), carte deopotrivă cuceritoare prin spontaneitatea temperamentală și prin aceeași discursului liric menit, în concepția autorealizată, să stabilească între persoana umană și existență un raport de frontalitate; neispitită de filtrul estetic-poeta pare a aspira la o muzică de dincolo de cuvinte, abandonîndu-se cu voluptate amărăciunii adevărilor ultime rostite ades sentențios ca într-o moraliță... Poemă excepțională ca Un vultur („Să supraviețuiești / fără dorință / oh! plantele sînt ferice / Să întinzi brațe olăgute / spre poame, fără roși / și linced trupul / și nu te ascăle / Roștii ochi veșezători / Nu lin, nu blind / și-i puhaș e trăit / Niște amintirea vieții / nu o ai / Un vultur doar / roștea pe deasupra / De te cuprînde / — pradă — / sus ai urca / spre o viață nouă”) sau An de an („Am pășit în liv-

da de chitră / poamă cu poamă am strîns / încercîndu-mă să-mi înțeleg / buze amare mă așteaptă / pregătite pentru pruncul fierdăr / O nu te teme să-mi arunci în pod / poara prea grea pentru umerii tăi / pentru anii tăi / buze dulci și amare să se împreune / an de an”) captează nostalgic peste lasitudinea și automoralizatul, miracolul pur al creației fol-gîrînd în plina lui obiectivitate: peisajele, plantele și viețuitoarele au în poezia Andreei Dobrescu-Warodin acea autonomie realist fantastică turbulatoare, incitante și umilitoare în același timp, securizantă, despoziîndu-ne de hipertrofii eului.

Motivată paraliză de ingenuități franciscane („Printre învătășurile mele umile / se numără / iarba / atîi de firavă încăi numai furnicii / și arada drumul spre cer // încobovăit sub vînt / și atîi de strălucitoare sub soare // iar în mina copilului / o minime de creșterea — învătășura / poezia din această primă carte a Andreei Dobrescu-Warodin, o adevărată surpriză plăcută, ne lasă să credem într-o devenire poetică pe care ne-o vor releva viitoarele sale apariții eul-toriate.

Cezar Ivănescu

N.R. Manuscrisele trimise pentru această rubrică nu se înapoiază. Manuscrisele nedactilografiate nu se citesc.

Cenaclul «Numele poetului»

ȘEDIȘINȚA A XIV-A

Vineri, 23 septembrie 1983, în deschiderea ședinței, poetul Cezar Ivănescu — după câteva aprecieri generale asupra generației Nicolae Labis, între care etîmă: „Not o considerăm ca fiind generația pe care se sprijină literatura română actuală și care, după ce în una din ședințele anterioare a fost invitat poetul Ion Gheorghe, azi va fi prezentat prozatorul, dramaturgul, poetul și eseistul Dumitru Radu Popescu”. În acest context și citit eseu pe marginea operii lui Dumitru Radu Popescu finierii critici: Alexandru Horia, Cristian Moraru, Nicolae Gheorghe și Lucian Grăluț.

A fost inițiată, de asemenea, „Antologia orală a Cenaclului Numele Poetului” în care au citit poezii: Dan David, Marius Petrescu, Gheorghe Stancu și Marcela Marila Milcu.

Au lecturat din propriile creații: Kiria Iorgoveanu (de la „Cenaclul de limbă română — G. Muraru” din București) — poezii în aronă și română; Hînză prozatoare Corina Toma, poeta Mihaela Muraru-Măndrea (cercetă din sfera literaturii conjecturale) și poetul Mircea Soneuteanu.

Înaintea discuțiilor propriu-zise, conducătorul Cenaclului, poetul Cezar Ivănescu, da cuvîntul vitalității de onoare al acestei ședințe, poetul și criticul literar Hristu Căndrovanu, care a prezentat într-o expunere liberă soarta graului străvezie aronă — grai ce în poezia viciștindilor timpului „s-a îndepărtat și este, pînă astăzi”. Pentru în sudul Dunării (Macedonia a fost prima provincie romanizată), acesta dialect — frate gem — prin venirea slavilor s-a rupt de trunchiul său firesc, vorbitorii lui din sud s-au retras tot mai în sud. Dacă primele scări răsună în Bol-cant datează de la 1864, pe vremea lui Cuza, și dacă în preajma celui de-al doilea război mondial ele atingeau cifra de două sute, într-o carte și licee teoretice, comerciale, astăzi nu mai există nici una, deși, după cum relatează Hristu Căndrovanu pe marginea călătoriei făcute în zonă, o apelență pentru limba română există.

În cadrul discuțiilor asupra lecturilor audiate s-au pronunțat:

Hristu Căndrovanu: prin poezia sa profundă, Kiria Iorgoveanu reprezintă o realitate de spirit, este ca o întorcere cu fața către noi însine în puritatea de a ne descoperi, o și reculegere în strălucita și proza Corinel Toma a fost o revelație, o întorcere spre adevărurile elementare ale vieții, spre puritate, prezarea ar simțul limbii scrite cu maturitate și lașă să se întrevadă pe vîltoare prozatoare de mare profunzime; i-au plăcut de asemenea poeziile Mihaela Muraru-Măndrea și ale lui Mircea Soneuteanu și acesta într-un context

REPERE LITERARE — DECENIUL CINCI

Triumful talentului

În martie 1948 la Cartea Românească, înainte de desființarea editurilor particulare, Intîlnirea din Pămînturi, volumul de debut al lui Marin Preda, este mai degrabă un produs al perioadei 1944-1947 cu încercările sale în recitativ existențialismului și supracriticului, decît unul al perioadei 1947-1953. Cu toate acestea, plecînd de la constatarea că, deși citeva din trăsăturile dorite ale noii literaturi, fuseseră deja conturate, tînărul scriitor are curajul să-și tipărească o carte de acces în Intîlnirea din Pămînturi poate fi înscrisă în contextul perioadei 1947-1953 ca expresie a credinței lui Marin Preda că noua literatură putea să înglobeze și asemenea formule artistice. Cîteva astăzi, povestirile din volum se evidențiază ca o dublă mîrturie. O mîrturie a ceea ce ar fi fost creația lui Marin Preda dacă ea ar fi explorat filonul din acest volum de debut, și nu ar fi urmat o altă direcție, reprezentată, într-o primă etapă, de Desfășurarea și Moromeții. O mîrturie a ceea ce ar fi putut fi literatura română contemporană dacă ea ar fi urmărit evoluția firească, începînd în perioada 1944-1947. Căci, înainte de toate, ceea ce surprinde astăzi la Intîlnirea din Pămînturi e deosebita sa modernitate. Două sînt în principal direcțiile acestei modernități. Una, care se va continua ulterior în întreaga creație a autorului, atîndu-se capodoperele prin Moromeții, și cea a teatralității. În ceată, Intîlnirea din Pămînturi, O adunare liniștită, Dimineața de iarnă, sint mici capodopere ale plăcerii personajelor de a juca teatru în fața asistenței. În această parte de expunere a lui Ilie Resteu, Nedreptății de seful cetii, Belegaș, la treierii eroul, care a tradus pentru a-și plăti căruța și caii necesari transportului, are o năpraznică izbucnire de furie: pune mina pe furcă și loveste capii popii, alșargă prin arie cu parul după ei. Pînă aici ne aflăm în plină literatură tradițională consacrată satului: starea sufletească se exprimă tranșant, prin gesturi năpraznice. Dar Ilie Resteu nu se mulțumește cu atât. Deși, odată consumate, gesturile ar fi fost suficiente pentru o notabilă dreptate, deși cei din jur îl ajută să treacă dincolo de nevoia să se explice într-un discurs dominat fundamental de teatralitate. E limpede celui ce urmărește atent pe erou în monologul său că mînia s-a consumat și că acum eroul e furios din plin de a se arăta astfel. De-a lungul discursului apar gesturi și formulări retorice, fără nici o legătură cu sentimentul. Astfel, la un moment dat, eroul face o lungă paranteză pentru a istorisi o întreagă întimplare cu o fețișcă a sa, dată lui Belegaș și moară din cauza acesteia. Deși într-o explozie de mînie, Ilie Resteu are timp pentru o comparație care explică lîngă un stare: „Știu, ai zis fiecare: e un om bătrîn — și dacă în viața mea nu m-am atins de nimeni, să vă spun: sub o elae, cînd încercăm rîul, văd că se ridică un șarpe mare, gros ca o coadă de sapă, și începe să se înfășoare pe un șnop. L-am luat de coadă — mi se urcase singele la cap — și cit era de lung, am început să-l învîrtesc ca pe o frînghie pe deasupra capului. Fluiera ca vîntul și începea să se încovoie. L-am invîrtit și l-am izbit de oieștea carului pînă l-am sărit creierii pe mîncă. Și-am amestecat cînd l-am văzut pe Belegaș cu popa”. (Marin Preda, „Intîlnirea din Pămînturi”, Editura Cartea Românească, București, 1948, pag. 13).

De pateticul teatral și astfel de decorații literare, „Cum viscolea soarele așa, ce jărăgă, ce vîjpie! / Mi scot sufletul din piept / mi bag seceră în piept și-mi scot sufletul de-acolo, afară...” (op. cit. pag. 11); „Îi sparg capul aluia care s’o apropia de mine. Mecanicul mîncă, mă duc la sira mea, o stropesc puțin și-l dau foc la maxilă, mă duc la sira mea, care sîră și o aprind, la toate țîrșile astea cu pale, dau foc la toată aria!” (op. cit. pag. 9). Chiar dacă de-adevăratelea, o bătaie teatrală e cea dintre Dugu și Achim din Intîlnirea din Pămînturi. E limpede, de exemplu, că oricît se hotărîtoare ar fi fost, o bătaie cu cloceștească potolește un adversar în materie de jure. Cu toate acestea, înfruntarea dintre Dugu și Achim are loc. Ba, mai mult, acesta din urmă, învins, se rememorează. E aici, în gesturile pe care le face în fața lui, teatru, confruntări bănuite, tradiționale în care unul dintre cei doi trebuie să moară. Ca într-un duel, adversarii stabilesc locul și ziua confruntării, desi pentru o bătaie cu cloceștească din afara regimului teatral. M-ar fi nevoie de altele preparative: „Mă arsură în trei Dumitru, mă duc pe la stejar în Pămînturi, mă sărup urechile, dacă te mai prind p_ăie, te ridică lumea cu pătura”. (op. cit. pag. 51). În vederea confruntării fizice, făcîndi joacă teatru confruntării verbale vizînd din fața lui Belegaș: „Am plecat amîndoi și vorbeam pe-am să-l rup oasele... Iacă și... Bine, să vedem care din noi... I-am spus eu: „Să nu zici, pe urmă, că nu îți-i-am spus, cînd îți-o sparge capul... O să vedem noi, Achim Achim...” (op. cit. pag. 52). Dacă în ceată și în Pămînturi, în Pămînturi, confruntăz atenția asupra actorului. O adunare liniștită o concentrează asupra spectatorilor. Indiferent de relatarea propriu-zisă a lui Patanghel, povestirea e observarea atentă, ușor amuzată, a reacțiilor bătrînelor la comedie. Încă de la început, cei veniți să-l audă pe Patanghel, să-l audă istoria, au năvălit anticipa plăcerea de a urmări un spectacol: „Oamenii se freacă în pat, se asezară mai bine și ochii începură să li se miste de bucurie”. (op. cit. pag. 78). Reacțiile sînt pe măsura partiturii interpretate: „Vite, mă, să se înțeară înec de tot, fără să-și ridice capul: „Al cui ești, tu, mă? Auză făcăl.”

— Pleacă d-ăci, hodogore... mă mai întreb și al cui sînt, strîgă iar Vasile Catrina, ea și cînd acela ar fi fost vinovat că el s-a împiedicat și a căzut. (op. cit. pag. 37). Finalul e o excepțională sugere a spaimei fără motiv, a neliniștii existențialiste la un făcăl român: „Vasile Catrina rămase o vreme înțîtu locului, gol, neîntînd ce să mai facă, nemălințind ce e și el și mai ales ce căuta acolo, lingă colină, moșneagul. Își simți din nou inima cum îi bate, cum acruț îl apăsa cu o linște grea, închisă, infundată și vru să se smulgă din loc, dar, ca într-o sclipșire, simțise în palme îndărătnicia omului bătrîn; ceașă care se frămînta și se spargea necoșînd în goluri adînci și rotunde, ca într-o uriașă măcinare și, înforță, făcăl începu să tremure.

Deodată o lăză la gonă, nemălințind încotro alergă, cu tot trupul înmuat de spaimă și gîndind intruna. Furea bezmetic, iar în urma lui strîmbu, arunca departe, bulgării și cocenii porumbiștei; omul gona fără să se uite înapoi, ca și cînd în urma lui, duhuri nevăzute, despre care se povestește prin acea „de cîteva ori o lăză la gonă, nemălințind încotro alergă” (op. cit. pag. 38-39).

Din nefericire, această sondare a stărilor tulburi, prin care Intîlnirea din Pămînturi e un volum de o superioritate modernitate, va fi abandonată în cărțile ulterioare ale lui Marin Preda. Cu excepția Ana Roseulei, nuvalii și ea tentată de obscuritățile sufletiste, cărțile care vor marca destinul literar al lui Marin Preda vor opri asupra psihologilor limpei, luminoase. Fără a-și diminua cu nimic din subtilitatea psihologică, marele prozator va pierde însă un filon a cercului explorator ce anumiți magistrați. Critic pentru Intîlnirea din Pămînturi și pentru Ana Roseulei, el se va consacra psihologiei complicate, dar explicabile totuși, psihologie și sociologie. Efortul de a se întoarce la abisul prin cel mai iubit dintre pămînteni nu e o reușită. Ulterior de modernă sondare în straturile dintre cele mai adînci ale conștiinței, mult mai aproape de psihologia omului contemporan, din volumul de debut, o să pierdă pentru todeauna.

— Răpădușă, făcu omul, care se șterse și începu iar să ridă. Apoi continuă:

— Îi suflă pe mine! Bine, mă! E, hai!

— Într-o înțel a lui-o prin mijlocul soselei. Calul cădea rar, lezîndu-și trupul și la fiecare pas oasele îl lexeau ascuțite în sus, imbodindu-i pielea să i-o rupă.

— Ei, hai, bătrînule, ce îți-ai mincat țîrșă... Hal, mă, să paști iarbă verde...

— Într-o înțel a lui-o prin mijlocul soselei. Omul deodată se încruntă. Cîteva mișcări stătu cu fruntea în jos și deodată nu se mai uită la el și nu mai rise. Prin cap îl trecu o fluturare de fum care i se prelinsă înăuntru și îl înforță”. (op. cit. pag. 131-132). Mistorul adineului psihologic și explicarea de mînie, înainte de revărsatul zorilor, Vasile Catrina se trezi deodată din somn cuprins de o spaimă grozavă. Numădecit își dădu seama că a văsat ceva rău, dar buimăcea îl ținea încă înțepenit în pat și nu știa unde se află: vedea cîteva ferestre ale odăii și afară cerul înalt și plin de stele; nu cunoștea nici odăia și nici odaia în care stătea euca”. (op. cit. pag. 31). De aici, totul intră într-o aureolă completă. Obscuritatea interioară se răsfîrșe în obscuritatea peisajului: „Trebula să se lumineze de ziua, dar desul lumina din piepti se simțea crescută, peste pămînt aproape fără veste, căzu o ceață deasă și cenușie, întunecînd cîmpia și vederea.

Vasile Catrina se pomeni deodată singur, călcînd peste brazele înmuțate de umezală ale porumbiștilor; se oprî neliniștit, ridică fruntea și se uită în jur.

Tăcere care acoperea pămîntul, odată cu năvala neașteptată a negurei, îl sperie și mai mult. Intîiu se miră că stă și se uită, ca și cînd s-ar fi rălăcit. Își simțea bălăile inimii.

— Ce dracu! spuse el tare”. (op. cit. pag. 34-35). Pentru ca aiereala să fie completă din cealță se conturează un moșneag: „Tot atunci apărî din colțul colinei, mergînd țîrșă și cocosat, un moșneag gras, în cămașă albă de cîneap, cu capul gol și de asemenea cu părul lung și alb”. (op. cit. pag. 38). Reacția bălăitului e o turie inexplicabilă: „Fără să vrea, făcăl fu cîteva pași spre el, dar tot atunci se împiedică de ceva și căzu, cit era de lung, cu fața la pămînt. Moșneagul a întors capul; el s-a sculat și simțea cum îi arăd palmele și cum îl tremurau pleoștele. Obrăzîi îl ardeau și începu să clocească de mînie. Căzuze rău, îl dureau genunchii și coatele și omul bătrîn și cu cămașă albă de cîneap se uitase la el foarte liniștit, pipăindu-și poteca mai departe.

Vasile Catrina izbi cu sălbăticie pămîntul, înghîți în sec și strigă furios:

— Ce cauți aici, moșule! Ce cauți?... (op. cit. pag. 37). Răspunsul bătrînelui nu e nici el mai prejos din punct de vedere al aiureli psihologice: „Moșneagul își oprî tolașul din pipăit și se întoarce înec de tot, fără să-și ridice capul: „Al cui ești, tu, mă? Auză făcăl.”

— Pleacă d-ăci, hodogore... mă mai întreb și al cui sînt, strîgă iar Vasile Catrina, ea și cînd acela ar fi fost vinovat că el s-a împiedicat și a căzut. (op. cit. pag. 37). Finalul e o excepțională sugere a spaimei fără motiv, a neliniștii existențialiste la un făcăl român: „Vasile Catrina rămase o vreme înțîtu locului, gol, neîntînd ce să mai facă, nemălințind ce e și el și mai ales ce căuta acolo, lingă colină, moșneagul. Își simți din nou inima cum îi bate, cum acruț îl apăsa cu o linște grea, închisă, infundată și vru să se smulgă din loc, dar, ca într-o sclipșire, simțise în palme îndărătnicia omului bătrîn; ceașă care se frămînta și se spargea necoșînd în goluri adînci și rotunde, ca într-o uriașă măcinare și, înforță, făcăl începu să tremure.

Deodată o lăză la gonă, nemălințind încotro alergă, cu tot trupul înmuat de spaimă și gîndind intruna. Furea bezmetic, iar în urma lui strîmbu, arunca departe, bulgării și cocenii porumbiștei; omul gona fără să se uite înapoi, ca și cînd în urma lui, duhuri nevăzute, despre care se povestește prin acea „de cîteva ori o lăză la gonă, nemălințind încotro alergă” (op. cit. pag. 38-39).

— Pleacă d-ăci, hodogore... mă mai întreb și al cui sînt, strîgă iar Vasile Catrina, ea și cînd acela ar fi fost vinovat că el s-a împiedicat și a căzut. (op. cit. pag. 37). Finalul e o excepțională sugere a spaimei fără motiv, a neliniștii existențialiste la un făcăl român: „Vasile Catrina rămase o vreme înțîtu locului, gol, neîntînd ce să mai facă, nemălințind ce e și el și mai ales ce căuta acolo, lingă colină, moșneagul. Își simți din nou inima cum îi bate, cum acruț îl apăsa cu o linște grea, închisă, infundată și vru să se smulgă din loc, dar, ca într-o sclipșire, simțise în palme îndărătnicia omului bătrîn; ceașă care se frămînta și se spargea necoșînd în goluri adînci și rotunde, ca într-o uriașă măcinare și, înforță, făcăl începu să tremure.

Deodată o lăză la gonă, nemălințind încotro alergă, cu tot trupul înmuat de spaimă și gîndind intruna. Furea bezmetic, iar în urma lui strîmbu, arunca departe, bulgării și cocenii porumbiștei; omul gona fără să se uite înapoi, ca și cînd în urma lui, duhuri nevăzute, despre care se povestește prin acea „de cîteva ori o lăză la gonă, nemălințind încotro alergă” (op. cit. pag. 38-39).

Din nefericire, această sondare a stărilor tulburi, prin care Intîlnirea din Pămînturi e un volum de o superioritate modernitate, va fi abandonată în cărțile ulterioare ale lui Marin Preda. Cu excepția Ana Roseulei, nuvalii și ea tentată de obscuritățile sufletiste, cărțile care vor marca destinul literar al lui Marin Preda vor opri asupra psihologilor limpei, luminoase. Fără a-și diminua cu nimic din subtilitatea psihologică, marele prozator va pierde însă un filon a cercului explorator ce anumiți magistrați. Critic pentru Intîlnirea din Pămînturi și pentru Ana Roseulei, el se va consacra psihologiei complicate, dar explicabile totuși, psihologie și sociologie. Efortul de a se întoarce la abisul prin cel mai iubit dintre pămînteni nu e o reușită. Ulterior de modernă sondare în straturile dintre cele mai adînci ale conștiinței, mult mai aproape de psihologia omului contemporan, din volumul de debut, o să pierdă pentru todeauna.

— Răpădușă, făcu omul, care se șterse și începu iar să ridă. Apoi continuă:

— Îi suflă pe mine! Bine, mă! E, hai!

— Într-o înțel a lui-o prin mijlocul soselei. Calul cădea rar, lezîndu-și trupul și la fiecare pas oasele îl lexeau ascuțite în sus, imbodindu-i pielea să i-o rupă.

— Ei, hai, bătrînule, ce îți-ai mincat țîrșă... Hal, mă, să paști iarbă verde...

— Într-o înțel a lui-o prin mijlocul soselei. Omul deodată se încruntă. Cîteva mișcări stătu cu fruntea în jos și deodată nu se mai uită la el și nu mai rise. Prin cap îl trecu o fluturare de fum care i se prelinsă înăuntru și îl înforță”. (op. cit. pag. 131-132). Mistorul adineului psihologic și explicarea de mînie, înainte de revărsatul zorilor, Vasile Catrina se trezi deodată din somn cuprins de o spaimă grozavă. Numădecit își dădu seama că a văsat ceva rău, dar buimăcea îl ținea încă înțepenit în pat și nu știa unde se află: vedea cîteva ferestre ale odăii și afară cerul înalt și plin de stele; nu cunoștea nici odăia și nici odaia în care stătea euca”. (op. cit. pag. 31). De aici, totul intră într-o aureolă completă. Obscuritatea interioară se răsfîrșe în obscuritatea peisajului: „Trebula să se lumineze de ziua, dar desul lumina din piepti se simțea crescută, peste pămînt aproape fără veste, căzu o ceață deasă și cenușie, întunecînd cîmpia și vederea.

Vasile Catrina se pomeni deodată singur, călcînd peste brazele înmuțate de umezală ale porumbiștilor; se oprî neliniștit, ridică fruntea și se uită în jur.

Tăcere care acoperea pămîntul, odată cu năvala neașteptată a negurei, îl sperie și mai mult. Intîiu se miră că stă și se uită, ca și cînd s-ar fi rălăcit. Își simțea bălăile inimii.

— Ce dracu! spuse el tare”. (op. cit. pag. 34-35). Pentru ca aiereala să fie completă din cealță se conturează un moșneag: „Tot atunci apărî din colțul colinei, mergînd țîrșă și cocosat, un moșneag gras, în cămașă albă de cîneap, cu capul gol și de asemenea cu părul lung și alb”. (op. cit. pag. 38). Reacția bălăitului e o turie inexplicabilă: „Fără să vrea, făcăl fu cîteva pași spre el, dar tot atunci se împiedică de ceva și căzu, cit era de lung, cu fața la pămînt. Moșneagul a întors capul; el s-a sculat și simțea cum îi arăd palmele și cum îl tremurau pleoștele. Obrăzîi îl ardeau și începu să clocească de mînie. Căzuze rău, îl dureau genunchii și coatele și omul bătrîn și cu cămașă albă de cîneap se uitase la el foarte liniștit, pipăindu-și poteca mai departe.

Vasile Catrina izbi cu sălbăticie pămîntul, înghîți în sec și strigă furios:

— Ce cauți aici, moșule! Ce cauți?... (op. cit. pag. 37). Răspunsul bătrînelui nu e nici el mai prejos din punct de vedere al aiureli psihologice: „Moșneagul își oprî tolașul din pipăit și se întoarce înec de tot, fără să-și ridice capul: „Al cui ești, tu, mă? Auză făcăl.”

— Pleacă d-ăci, hodogore... mă mai întreb și al cui sînt, strîgă iar Vasile Catrina, ea și cînd acela ar fi fost vinovat că el s-a împiedicat și a căzut. (op. cit. pag. 37). Finalul e o excepțională sugere a spaimei fără motiv, a neliniștii existențialiste la un făcăl român: „Vasile Catrina rămase o vreme înțîtu locului, gol, neîntînd ce să mai facă, nemălințind ce e și el și mai ales ce căuta acolo, lingă colină, moșneagul. Își simți din nou inima cum îi bate, cum acruț îl apăsa cu o linște grea, închisă, infundată și vru să se smulgă din loc, dar, ca într-o sclipșire, simțise în palme îndărătnicia omului bătrîn; ceașă care se frămînta și se spargea necoșînd în goluri adînci și rotunde, ca într-o uriașă măcinare și, înforță, făcăl începu să tremure.

Deodată o lăză la gonă, nemălințind încotro alergă, cu tot trupul înmuat de spaimă și gîndind intruna. Furea bezmetic, iar în urma lui strîmbu, arunca departe, bulgării și cocenii porumbiștei; omul gona fără să se uite înapoi, ca și cînd în urma lui, duhuri nevăzute, despre care se povestește prin acea „de cîteva ori o lăză la gonă, nemălințind încotro alergă” (op. cit. pag. 38-39).

Din nefericire, această sondare a stărilor tulburi, prin care Intîlnirea din Pămînturi e un volum de o superioritate modernitate, va fi abandonată în cărțile ulterioare ale lui Marin Preda. Cu excepția Ana Roseulei, nuvalii și ea tentată de obscuritățile sufletiste, cărțile care vor marca destinul literar al lui Marin Preda vor opri asupra psihologilor limpei, luminoase. Fără a-și diminua cu nimic din subtilitatea psihologică, marele prozator va pierde însă un filon a cercului explorator ce anumiți magistrați. Critic pentru Intîlnirea din Pămînturi și pentru Ana Roseulei, el se va consacra psihologiei complicate, dar explicabile totuși, psihologie și sociologie. Efortul de a se întoarce la abisul prin cel mai iubit dintre pămînteni nu e o reușită. Ulterior de modernă sondare în straturile dintre cele mai adînci ale conștiinței, mult mai aproape de psihologia omului contemporan, din volumul de debut, o să pierdă pentru todeauna.

UN COLEG

Cu ani în urmă, poezia-mă în Deltă — unde avea de scris pentru Școala de Științe și de reportaje — am străbătut împreună pe șolpata „Oltina”, în lung și-n lat, acel mic continent al apelor, al peștilor și-al păsărilor, necunoscut mie.

În acele zece zile și nopți, într-o aventură cu totul nesperată și plină de imprevizibili, în acea toamnă de aur, am descoperit un om, și o altă planetă, populată de pelicanii uriași, de pescari bărbăși, precum și apusuri și răsărituri pe care nu le poți trăi la mare...

Pe dramaturgul Grineviți îl

„văzusem” cu prietelii neuitate comedii „Masca lui Napton”, „Nopti de August” (speciale) și „Marea mare”, „Coramă”, „Domnișoara din Sighișoara”, sau „Hanul Piraiților”, cu marele Giurgiu.

Pe ziaristul Grineviți îl savăsesem că, zi de zi, în acele zile și faimoasele sale „PIONEZE”, din „Informația”, care cuceriseră Capitala...

Dar pe liricul Grineviți — fost grivițean de bastină și-n din gropile Cutăreilor, nu-l cunoscusem până atunci.

Noptile, pe puntea „Oltinei”, bind nenumărate cafele, și alte, sub cerul încărcat de

fructele strălucitoare ale toamnei dulci din Deltă, am aflat o sensibilitate bine ascunsă până atunci.

Natura, ca și oamenii, se lasă greu desferecată din tainele sale.

Lubindu-l amindoi pe unicul Anton Pann, imi zicea, nu o dată, în ris: — „Porți condei la ureche, ca să-ți zică logofete”...

lădă, că a dat Căldindul, și igrora al meu poartă cu jovalitate la butoniera sa literară cei „trei poți” de ani, obligind pe subsemnatul să-i zică „La mulți ani”.

Radu Albala

Ana Pop Sârbu

● Confesiul, folosit versu amplu pentru a sugera, parcă, discretă oboseală a parcursului imaginat dintr-o dată singurătății, prin care se aude „fostul timpului”, poezia Ana Pop Sârbu, profesora de limba română la Timișoara, este roștea unei sensibilități rânite de apriga lătură a intimității; important în ordine lirică rămâne ecou, călătoria adică în spațiile alburii ale absenței, ceea ce echivalează cu o amară reverie, „Fantasma” e închisă „în cutia de lemn”. Retineră, sfială, gîndul răsturnat și răsturnat în fragmente de obiecte, moltescun și supletea „Arminidusei” în tăcere, lumina ajungînd luminiscentă, dimi-

nează educînd repetarea umilintei, împuținarea într-un spațiu în care protecția trădează iar transparența poate deveni prietel de îndepărtare și nu de înlesnire a comunicării, sint tot atîtea surți și definiții și componente structurale. Ca și cele din volumul „Aeris”, în curs de apariție la Editura Facla, versurile acesteia impresionează prin maturitate, talentul îndreptat spre o conștiință profesională pe măsură: vocea lirică a Ana Pop Sârbu are o notă distinctă, un timbru original, și nu e puțin lucrul să te auzi și să te recunoști în peisajul liric actual.

COSTIN TUCHILA

Iată mărturia subțirilor jurămînti

Acest regat de migrene, această dorință
Prin călătoria spaimii și spuză cu țesă a
umilintei
Și creanga ospăturilor orse cînd ea asculta
balanța,
Și flacăra nuntilor pleoape, iată mărturia
Subțirilor jurămînti, El cu istoria ultimei
Luncînd printre mirsele de var ale
absenței,
Absența ei, blîndă ca legea migrațiilor moi.

* * *

O lăptură trece prin depărtate schelării și eu
și mă aşez la somnul mărunței mese de unde
adulmec

Bolta luminiscentă și urc în cioburile altui
înfeșe,
Lepădînd intenerul nepăsător al minii
Alunecînd spre jocul capilăros al hîmii
Refuzul ei, masca bîntuîtoe de-o liniște joasă,
Neașteptatele goluri din cămărele sufletului
Cînd intîzni miinile și prîzni un contur
Și totul devine o călătorie alburie
Spre o altă hatră sufletească demult
fărîmîată.

* * *

Și ploaia îi intunecă liniile feței se strînge-n
jurul lui
Ca o hartă și jocul acesta bîntuîtoe de
mulțime de vieți respînspe,
Concupisente și lirave ca uriașele detalii
dintr-o poză amară,
Il priveșc prin fereastra ospă a unei singure
imagine,
Putîndu întoarcerii caldă, nedesăvîrșită și
lividă
Noaptea detaliu, glasul dezleat al vieții
Cu urletul lăuntric pe tăbia luncătoare a
adevărului.

SERI FERMECATE

Să mori de ris! Ar fi păcat... Așadar au grijă autorii ca, nu cumva, citindu-i, să piezesc de ris în „sosită” asta, că citești două cărți? Cel doi scriitori, n-au destul umor (sau humor — cum doriți?) Dimpotrivă! Înseamnă că stăpînesc, realmente, „materia primă”, cunosc la perfecție doza, pentru ca omul să-și desertească fruntea, să rămîna și cu un gust bun (de se citi) o învîtătură abili presărată în poziție, dar să și supraviețuiască lecturii: la urma urmei, umor/umorul îndolinelic poate, în adevăr, ucide fără gloanțe, prin picăscăie, ceea ce, s-o recunoaștem, ar fi ideal pentru verișorii condamnării la moarte, absențiu-i de pacate prin cel mai ușor sfîrșit, însă nu-i acesta cazul nici cu noi, nici cu cei doi umoriști înnașcuți (m-am decis pentru umor/umoristi fără h, din economie de spațiu grafic).

Așadar, două volume însumînd aproape 400 de pagini, de unde să începi, conținutul și unde să le închei, cînd și unde este faptul că o glumă, dacă-o închei, și-l și ratat poanta... Poanta ar fi să mă opresc la citirea sumarelor, însă sînt atî de bogate, incluziv, mă limitiez la câteva titluri: „Pehi-nafură”, „Sinceritate în picaj”, „Orientarea în spațiu”, „Vulturul și ghioc”, „Escală în iad” (din „Vecinii din constelații”), „Bioritmul de vină”, „Meteo-caracter”, „Insula invers”, „Nunță cu conjuncție”, „Aniversare antilocoic”, „Prumoasa din drept-unghi magice” (din „Fiecare cu ale lui”), „Te-am convins, stimată cititor, să dai fuga la bibliotecă cu să cumperi cărțile lui Angel & Romeo? Ha, ha, ha! Altă glumă: ambele tiraje s-au și epuizat... Paradoxal, tirajul trece, cartea rămîne, cărțile adică, fiindcă s-două.

Lumea vrea și trebuie să ridă. Luînd treburile în serios, căci, pe autorii noștri, și un lucru foarte mare, și umorul e o chestie gravă, cauză în bibliotecă definiția lui Littré: risul egal o anumită mișcare a buzelor provocată de impresia pe care o simțeste în noi înșine ceva vesel, glumeț. Exact, strict la obiect! Mai umblu și prin alți autori și alți de la Rabelais că „risul și este proprie omului”, de la Chamfort că „ziua cea n-ai risu!”... Atunci, de unde a izvorit prejudecata umorului ar fi un gen vitreg, un fel de bastard al literaturii (exceptînd exemplele grandioase)? De ce atunci cînd analizezi, de pildă, proza „sobră”, tot de ficțiune, cu stil, vocabular fertil, invenție, compoziție și alie alie, nu-i raportezi, neapărat, pe autor, la Balzac, Tolstoi, Faulkner, iar atunci cînd ai de-a face cu umorul și umor, neostentiv de-al său Don Quijote, brusci îți aduci aminte de Shaw, de Caragiale? Așa dovedește că umorul provoacă „reacții în lanț”, iradiază, îl conținăzează pînă și pe comentatorii săi? Fie! Eu am să-i comentez, însă, pe autorii noștri, cu III și Petrov nu numai fiindcă ei au scris în tandem, nici pentru că le-ar semnă scrisul, ci, pentru că, dincolo sau dincoace de sculentele umorului conținut de cărțile lor, există într-însele o țintă socială care fixează momentul/epoca, foarte subtil surprînsă și rochestrată...

Cit privește „comentariul” subsemnatul la cele două cărți, indiscutabil valoroase și autentice inspirate din existența noastră cea de toate zilele, transgînd-o însă, m-am gîndit să merg pe mîna unui alt clasic al genului, în viață, Ion Băieșu, care, în loc de prefață la „Fiecare cu ale lui”, așterne pe hirtie o „Istorie a risului”, unde, printre altele, se arată: „Unele povestiri mi s-au părut bune, altele foarte bune, iar unele excelente” (am impresia că, din „născușii de două kile și jumătate” adus lui Băieșu de Angel & Romeo, el le vor fi scos pe cele bune și foarte bune, lăsîndu-le, pentru tipar, doar pe cele excelente). Logic. Celălalt volum beneficiază de girul lui Fănuș Neagu: „Citind această carte nu vei putea cu gura pînă la urechi. Veți surde de auz și veți vedea petrece o seară fermecată”. Așa: subterfug! Și, în încheiere, aș da un răspuns la întrebarea pe care eu însumi mi-am pus-o în titlu: de Angel & Romeo nu trebuie să se teamă nimeni, doar pînă-n clipa în care s-ar apuca să scrie, dramă, fiindcă asta ar însemna că și-au dat la întors unicul costum (poartă două sau același costum, cu schimbul ?) care-i îmbracă alt de lînereste, alt de perfect.

În loc de POST SCRIPTUM: totul prezent însemnări nu face decît să probeze, o dată în plus că umorul se ia, dar nu se capătă, cu umor te naști, cu umor mori! Doar să nu fi contractat o altă boală...

Mihai Stoian

„Angei Grigoriu și Romeo Iorgulescu, „Vecinii din constelații”, Editura „Cartea Românească”, 1973.

„Angei Grigoriu și Romeo Iorgulescu, „Fiecare cu ale lui”, Editura „Sport-Turism”, colecția „Cartea de vacanță”, 1983.

REPERE

Marea, marea...

scriitoare bine cunoscută cititorilor de la noi este Iris Murdoch, autoarea romanului „Marea mare”, recent recunoscut pentru editura Eminescu, de către Antonaie Rallan. Este o carte reprezentativă pentru marea tradiție înaltă, o construcție solidă, bazată pe o înțelegere semnificativă, cu personajele, cu descrieri și desfășurări narative de tip „clasic”, păstrîndu-și adică încrederea în realitatea materială și înțelegerea, cu o problemă modernă, cu obsesii și neliniști foarte actuale. Versiunea românească este aproape de perfecțiune, mîrșurînd o desăvîrșită cunoaștere a posibilităților limbii române, mîrșurînd asocierii scurte, exacte, fără a pierde nimic din puterea de sugestie a cuvîntelor „ce exprimă adevărul”. Va trebui să așteptăm însă apariția traducerii Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort de transpunere în românește a celor mai semnificative opere pe care literatura „modernă” a literaturii, indispensabil, oricărui iubitor de artă narativă. Așa-numitul roman „burghez” este o specie înaltă, înaltă, înaltă asupra rolului Antonaiei Rallan în procesul de cunoaștere a romanului englezesc la noi, asupra uriașului efort

